

OB ROBU OZN-KONFERENCE ŽENA V NAIROBIJU:

Napetosti med državami v razvoju in industrijskimi državami

Po agenturnih poročilih je prišlo na 3. OZN-konferenco žena in na Forum nedržavnih organizacij žena na univerzi glavnega mesta v Keniji okoli 10.000 udeleženk. V ospredju razprav niso zgolj „ženska vprašanja“, temveč tudi splošno politične teme. Na primer apartheid v Južni Afriki, cionizem in palestinsko vprašanje itd.

Za črno v Južni Afriki je pritisk tamkajšnjega apartheid-režima še mnogo večji kot pa za moškega s črno kožo. Za delovno dovoljenje mora poleg potnega lista predložiti še potrdilo o trimesečnem inžiriranju „depo-provera“, koncentriranega kontracepcijskega sredstva, ki je zaradi svojih škodljivih posledic v večini zahodnih držav prepovedano. Tudi žene v palestinskih begunskih taboriščih so izpostavljene neverjetnemu nasilju. Posilstva in usmrtitve ponavadi spremljajo „preiskovalne akcije“ izraelske vojske. Med žrtvami so mnogokrat tudi otroci, so poročale v Nairobi palestinske žene.

Zahodne države so hotele ravno

diskusijo o takih vprašanjih izločiti iz dnevnega reda zasedanja, zato so zahtevale pri izglasovanju resolucij in sklepov načelo konsenza (soglasja). Predstavnice držav v razvoju se temu niso podredile. Kompromis bo glasovanje o zaključnem dokumentu na osnovi konsenza, o ostalih zadevah pa bo odločala večina.

Tudi gospodarska in mirovna vprašanja v veliki meri zaposlujejo udeležence zasedanja. V ospredju so vsekakor razprave o ameriških načrtih oboroževanja v vesolju. Glavni predmet diskusij pa je slej ko prej „strateški program do leta 2000“, ki obsega 58 točk. Opazo-

valci konference poročajo, da v nekaterih točkah še ni soglasja.

Do bistvene spremembe stališč je prišlo pri pojmovanju delitve vlog med moškim in ženo. Pred dobrimi desetimi leti, na 1. konferenci v Mehiki, so različni pogledi obstojali zlasti med ženskami aktivistkami zahodnih držav in ženami iz držav v razvoju. Slednje so poudarile diskusijo o odpravi deljenih vlog med moškim in ženo kot neko „umetno feminiziranje“, ki bi po nepotrebnem hromilo boj 3. sveta proti (neo)kolonialnemu izkoriščanju. Danes pa se tudi žene v 3. svetu čedalje bolj upirajo nepravilni, mnogokrat po krajevnih tradicijah pogojeni delitvi vlog.

Zaključni dokumenti, ki jih bodo izglasovali na koncu konference v Nairobi, bodo potem služili za podlago nadaljnjim prizadevanjem za uresničevanje vsestranske enakopravnosti žensk.

Zakon o manjšinski zaščiti nima vrednosti če za prizadeto manjšino ni sprejemljiv

To je bila ena od ugotovitev med pogovori, ki jih je imela delegacija SZDL Slovenije prejšnji teden med svojim dvodnevni obiskom v Furlaniji-Juljski krajini. Predsednik Šetinc je pri tem svojem opozorilu mislil razne osnutke zakona o globalni zaščiti Slovencev v Italiji, ki vsebujejo poleg pozitivnih členov tudi celo vrsto omejevalnih in diskriminacijskih določil, kakršnih Slovenci gotovo ne bi mogli sprejeti. (Kakor nalašč bi Šetincevo ugotovitev lahko prenesli tudi na avstrijsko oz. koroško sedmojuljsko zakonodajo, ki bo prihodnje leto stara že deset let, pa je koroški Slovenci slej ko prej odklanjamo, ker ne predstavlja izpolnitve določil člena

7, temveč nasprotno pomeni občutno krajevno in vsebinsko okrnitev pravic, ki so nam zajamčene z mednarodno pogodbo.)

Pogovori, ki so jih med obiskom vodili predstavniki Slovenije s svojimi sogovorniki iz Furlanije-Juljske krajine, so seveda obsegali široko paleto vprašanj, ki zanimajo obe deželi in državi. Pri tem je šlo za razne oblike sodelovanja, kjer so ugotavljali še mnoge neizkoriščene možnosti ter poudarili pripravljenost da napravijo v tej smeri konkretne korake naprej. Važno mesto pri vseh stikih pa je zavzemalo prav vprašanje narodnostnih skupnosti – italijanske v Jugoslaviji in

slovenske v Italiji. Do izraza je prišlo vzajemno prepričanje, da sta skupnosti pomemben dejavnik pri razvijanju prijateljskih odnosov med državama.

Izraz važnosti, ki ga temu vprašanju pripisujejo v Sloveniji in Jugoslaviji, je bilo tudi zaključno srečanje predstavnikov SZDL z enotno delegacijo Slovencev v Italiji. Le-ta je goste iz Slovenije seznanila s prizadevanji za doseganje zakonodajne zaščite, predsednik Šetinc pa je zagotovil, da matična domovina ne bo varčevala z naporom, da bi Slovenci v Italiji dobili tako zaščito, ki bi bila v skladu z njihovimi potrebami in hotenji.

„Požlahtnjevalci“ vina

povzročili avstrijskemu gospodarstvu ogromno škodo

Proizvajalci vina in trgovci, ki so nekaj let imeli masne dobičke z vinom nižje kakovosti, „požlahtnjenim“ s strupeno snovjo dietilenglikol, so izzvali za avstrijsko vinogospodarstvo katastrofo do sedaj še nepoznane razsežnosti. Večina evropskih držav je omejila ali sploh zaustavila uvoz avstr. vina. Ne mine dan, da ne bi kje odkrili novih količin zastrupljenega vina. Tudi v ZDA so avstrijska vina že izločili iz prodaje.

Avstrijske oblasti so z obširnejšo raziskavo pričele z veliko zamudo šele zdaj, čeprav je postalo kaznivo mešanje vina s strupenim dodatkom dvojnega alkohola prvič znano že na začetku leta. Na Koroškem pa menda do zdaj še ni bilo nobenih uradnih kontrol vina. „Winzergenossenschaft Krems“ je eden izmed prodajalcev zastrupljenega vina, v grozdnem soku bratov Grill pa so odkrili količino 16 gramov dietilenglikola na liter – za

občutljivega človeka je to lahko že smrtna količina. Obe tvrdki imata svoje podružnice tudi na Koroškem – v Beljaku in v Celovcu. Pristojne oblasti pa križem rok: referent za zdravstvo Gallob, šef celovškega tržnega urada Zwick in deželni sanitetni direktor Olexinski so se izgovarjali na pristojnost ministrstva za zdravstvo in kmetijstvo ali celo na nepoznavanje obsežnosti škandala.

Vprašanja, kako brez obremenitve okolja zdaj odstraniti ogromne količine zastrupljenega vina, si pristojni ljudje niti ne upajo zastavljati. Francoski in nemški vinoproizvajalci se že zdaj lahko veselijo: znebili so se sicer majhnega, a neprijetnega konkurenta.

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu je izjavila, da njena avstrijska vina ne štejejo med prizadete znamke. Njena prodaja jugoslovanskih vin pa se je v preteklih dneh skokoma povečala.

Dan vstaje slovenskega naroda so praznovali po vsej Sloveniji

S številnimi prireditvami, svečanostmi in spominskimi srečanji po vsej Sloveniji so ob koncu minulega in v začetku tega tedna počastili letošnji dan vstaje slovenskega naroda. Na teh prireditvah so se spominjali 22. julija 1941, ko se je tudi v Sloveniji začel oborožen upor proti nacifašističnim okupatorjem; obujanje spominov na junaške čase narodnoosvobodilne boja pa so povezali z obravnavanjem problemov, ki se pestavljajo v današnji stvarnosti.

Osrednja slovesnost ob dnevu vstaje je bila v ponedeljek v Ljubljani, kjer so v navzočnosti vodilnih predstavnikov Slovenije podelili vrsto nagrad in priznanj. Z nagrado vstaje je bilo letos nagrajenih pet oseb. Med dobitniki posebnega priznanja je tudi Koroška osrednja knjižnica „Dr. Franc Sušnik“ v Ravnah, in sicer za dokumentarno publikacijo „Bibliografija narodnoosvobodilne boja in fašističnega nasilja na Koroškem“ (o kateri smo poročali tudi v našem listu). Plaketo ZZB NOV Jugoslavije za razvoj prijateljskih odnosov in sodelovanja pa sta med drugimi prejela tudi bivša partizanska boreca iz Avstrije: Miha Sporn-Vorane iz Zelezne Kaple in Sepp File-Joži iz Štajerske.

Med udeleženci slovesnosti, na kateri je slavnostni govor imel predsednik predsedstva SRS France Popit, sta bila tudi predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc in tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Marjan Sturm.

Delovne seje odborov ZSO s težišči na pripravah za jesensko delo

Solsko vprašanje je slej ko prej najbolj pereč problem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V tej luči so člani upravnega in nadzornega odbora Zveze slovenskih organizacij prejšnji teden na seji, ki jo je vodil predsednik nadzornega odbora Lipej Kolenik, razpravljali o dejavnosti ZSO v minulih in prihodnjih tednih.

ZSO bo tudi v bodoče podpirala dejavnosti komiteja za obrambo dvojezične šole, je bilo sklenjeno. Znotraj ZSO pa se bo delo osredotočilo na mobiliziranje baze v obliki obnovitve in krepitve krajevnih odborov ter mladinskih in drugih struktur. Prav tako bosta neobhodni boljša koordinacija vseh članic ZSO in poglobitev stikov z novinarji in demokratično javnostjo. Člani obeh odborov so pozdravili sklepe Gospodarskega odbora za načrtno izobraževanje gospodarskih kadrov v Mladinskem domu SSD v Celovcu.

Zelo živahna razprava je tekla o jesenskem delu ZSO. Zaključek razprave, v kateri so sodelovali skoraj vsi odborniki in odbornice, je izzvenel v tem smislu, da bodo morale vse strukture ZSO, tako pisarne in ustanove kot tudi vključene organizacije v jesenskih mesecih še bolj okrepiti delo na terenu, in to predvsem v tistih krajih, kjer je bilo v zadnjih letih premalo storjenega. Sklenjeno je bilo, da se bo ZSO resno spoprijela z vsemi tistimi posa-

mezniki, ki še ne vidijo potrebe, da mora biti naša prva skrb naš ogorženi človek na dvojezičnem ozemlju.

Gospodarski odbor ZSO je prejšnji teden na svoji prvi delovni seji v novem mandatnem obdobju razpravljalo o težiščih in smernicah svoje bodoče dejavnosti.

V ospredju je stala problematika podjetja zavornih oblog v Sentjakobu v Rožu. Gospodarski odbor je soglasno ugotovil, da je akcija, ki je naperjena proti novemu podjetju, političnega značaja in da za njo stojijo nemškonalne sile, katerim pa je žal uspelo pridobiti tudi nekaj neinformiranih Slovencev v Sentjakobu. Pristojno občino je GO ZSO pozval, da podjetju izstavi ustrezna dovoljenja za proizvodnjo.

Poleg tega je GO ZSO razpravljalo o jesenskem delu in ugotovil, da je potrebna posebna pomoč zasebnemu sektorju gospodarstva. Pozornost bo treba posvečati izobraževanju gospodarskih kadrov ter skupno z Zvezo slovenskih zadrug in GO NSKS izdelati srednjeročni gospodarski program. Pri tem mora biti težišče gospodarskega udejstvovanja predvsem v tistih predelih dvojezičnega ozemlja, kjer v zadnjih letih ni bilo tozadevnih dejavnosti; to so v prvi vrsti področja Zgornjega Roža in Ziljske doline, pa tudi Kanalske doline.

Ali je državna pogodba res le „drugorazrednega pomena“?

Pri interpretiranju mednarodnih pogodb, zlasti takih, ki Avstriji naložajo določene obveznosti, so bili avstrijski politiki že vedno zelo samovoljni. Pomislimo samo na člen 7. državne pogodbe, ki ga v Avstriji zdaj že polnih trideset let interpretirajo, razumejo in spoštujejo vedno tako, da manjšinski zaščiti namenjena določila prefunkcionirajo v nasprotje: v očitno diskriminiranje manjšin in v ogrožanje njihovega obstoja. Zakon o narodnih skupinah, ki ga slavijo kot „širokogrudno“ in „v evropskem merilu vzorno“ izpolnitev določil člena 7, je v pravem pomenu besede krona sprenevedanja in slepmišenja.

Sedaj so avstrijski politiki za svoje samovoljno tolmačenje mednarodno-pravnih določil in obveznosti našli novo področje: oborožitev avstrijske vojske z raketami, ki pa jo državna pogodba izrecno prepoveduje. Vendar to zagovornikov raketne oborožitve prav nič ne moti. Mi smo mnenja, da so naši vojski potrebne rakete, zato jih mora tudi dobiti. Tako nekako se glasi troedino mnenje pri vseh treh parlamentarnih strankah, ki

ga je ÖVP-jevski izvedenec Ermacora „strokovnjaško“ podkrepil, da je državna pogodba pri tem „drugorazrednega pomena“.

Tako enostavno je torej v Avstriji tolmačenje določil mednarodnih pogodb. Prav tako enostavna in samovoljno prikrojena so potem tudi merila za spoštovanje in izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. To ne velja samo glede manjšinske zaščite; enako „pogodbeno zvestobo“ demonstrira Avstrija na primer tudi v vprašanjih, kot so iztrebitev starega in preprečitev novega nacizma, ali spoštovanje protifašističnih tradicij in varovanje grobišč in spomenikov protifašističnega boja. In sedaj gre v isto smer tudi še vprašanje raket za avstrijsko vojsko.

Državna pogodba je „drugorazrednega pomena“ — pravijo odgovorni avstrijski politiki. Kaj, če bi podobno mnenje lepega dne prevladovalo pri eni od podpisnic te pogodbe, ki je vendar osnova in jamstvo avstrijske samostojnosti in neodvisnosti? Ko bi se politiki zamislili v to vprašanje, bi morali spoznati, kako neodgovorno je njihovo ravnanje.

PREBERITE

na straneh

- 2 Kakšno vrednost imajo „vrednote“ avstrijske vojske
- 2 Priprave za 52. Celovski sejem
- 3 SPZ pri krajevnih društvih v Podjuni
- 4 Kartografija v službi germanizacije
- 5 Poletne igre na starem gradu v Bekštanju
- 8 Kapelški šahisti napredovali v 1. razred

52. CELOVŠKI SEJEM:

Ogledalo domačega gospodarstva

Na sejamskem razstavišču v Celovcu je spet živahno. V teku so priprave za največjo sejamsko prireditve leta: za 52. Celovški sejem, ki bo povezan s 34. strokovnim lesnim sejmom, kateri velja za enega največjih tovrstnih sejmov v Evropi sploh. Organizatorji letošnje sejamske prireditve imajo časa le še dva tedna, kajti 9. avgusta bo svečana otvoritev in potem si bodo obiskovalci do 18. avgusta lahko ogledali široko ponudbo zmogljivosti domačega in tujega gospodarstva.

Tradicionalni sestavni del in posebno težišče sejamske prireditve v Celovcu je brez dvoma strokovni lesni sejem, ki bo letos trajal od 9. do 14. avgusta. Na razstavnici površini več kot 100.000 m² bo spet prikazana pot od gozda in njegovega negovanja ter koriščenja preko žagarske industrije tja do najrazličnejših oblik uporabe lesa kot surovine v posameznih gospodarskih panogah, kot so gradbeništvo, obrt, industrija itd. V veliki hali 3 bodo uredili obsežno razstavo z naslovom „Vse iz lesa“. Prav tej razstavi bo med drugim veljalo tudi zanimanje letošnjega delovnega srečanja strokovnih novinarjev, medtem ko se bodo na mednarodnem simpoziju strokovnjaki iz mnogih dežel bavili z vprašanji škode, ki jo gozdu povzročata onesnaževanje zraka.

Celovški sejem pa ima svojo važno vlogo tudi kot blagovni sejem, ki bo letos trajal od 9. do 18. avgusta. Tudi ta prireditve beleži široko mednarodno udeležbo razstav-

ljalcev ter upošteva vsa področja človekovega življenja — od opreme v gospodinjstvu preko kmetijskih strojev tja do sodobne elektronike in videotehnike. Prav tako je vključen seveda tudi svet mode od tekstilij do obutve. Informativno razstavo pripravlja kmetijska zbornica; predstavile se bodo posamezne panoge obrtnega gospodarstva; obiskovalce pa bodo s svojimi razstavami pritegnile tudi ustanove, kot so delavska zbornica, trgovinska zbornica s svojim inštitutom za pospeševanje gospodarstva, veliki družbi elektrogospodarstva KELAG in ÖDK ter mnoge druge.

Ne nazadnje pa je v tem okviru

Tržaški Slovenci beležijo porast pri vpisovanju otrok v slovenske šole in vrtce

Podoben kot pri nas na Koroškem tudi tržaški Slovenci beležijo občutna nihanja pri vpisovanju otrok v slovenske šole in vrtce (po tamkajšnji zakonski ureditvi delujejo posebne slovenske šole, ki pa so v praksi spet dvojezične, ker je italijanščina kot državni jezik seveda obvezna — op. ured.). Medtem ko je v zadnjih letih število vpisov precej nazadovalo, letos ugotavljajo spet spodbuden porast, kar velja za prva letnika tako osnovnih šol kot tudi otroških vrtcev; toda skupno število otrok na teh vzgojnih ustanovah kljub temu še nazaduje.

Primorski dnevnik je tozadevno objavil podrobne pregledne, po katerih povzemamo tudi naslednje podatke:

Na področju osnovnega šolstva je število vpisov v prve razrede v zad-

treba omeniti še mednarodno udeležbo: po eni strani bo to „hala držav“, po drugi strani pa še posebni predstavitvi obeh neposrednih sosed Slovenije in Furlanije-Julijske krajine.

Sejem pa ni le gospodarska prireditve, temveč je po stari tradiciji tudi važen družaben dogodek. Razstavišče je v sejamskih dneh tudi kraj srečanj, družabnosti in zabave. Poskrbljeno bo, da se bo utrudljivi ogled razstav lahko sproščeno zaključil pri številnih gostincih in v velikem zabavišču, kjer se vsako leto v času sejma — posebno če je vreme naklonjeno — v pozne nočne ure razlega vesel sejamski živjav.

njih sedmih letih — z izjemo šolskega leta 1982-83 — stalno padalo, in sicer od 277 v šolskem letu 1979-80 na 165 v zadnjem šolskem letu. Pri vpisovanju otrok za prihodnje šolsko leto 1985-86 pa je bil zabeležen viden korak naprej: v prve razrede slovenskih osnovnih šol je bilo vpisanih 177 otrok.

Vendar pa kljub temu napredku pri prvošolcih skupno število učencev na slovenskih osnovnih šolah še dalje nazaduje. To nazadovanje je posebno občutno v zadnjih šestih letih: od 1389 otrok v šolskem letu 1980-81 je število v šolskem letu 1981-82 padlo na 1293, v šolskem letu 1982-83 na 1267, v šolskem letu 1983-84 na 1184 in v zadnjem šolskem letu na 1084, medtem ko bo v novem šolskem letu 1985-86 sploh le še 979 otrok obiskovalo te šole.

Podoben razvoj beležijo tudi na področju otroških vrtcev (državnih in občinskih), kjer so v minulih letih prav tako doživljali stalno padanje števila vpisanih otrok, od lanskega leta naprej pa to število spet narašča. Najnižji vpis v prve letnike slovenskih otroških vrtcev na Tržaškem so zabeležili v predlanskem letu, ko je bilo vpisanih le 49 otrok. Lani je število otrok, vpisanih v prve letnike vrtcev, naraslo na 158; za šolsko leto 1985-86 pa je bilo v junjskem roku vpisanih že 165 otrok, katerim se bo ob začetku šolskega leta morda pridružilo še nekaj novih obiskovalcev slovenskih otroških vrtcev. Toda za skupno število otrok v teh vrtcih velja isto kot za osnovne šole: v novem šolskem letu jih bo — vsaj po dosedanjih vpisih — skupno 454, medtem ko jih je bilo v zadnjem šolskem letu še 480.

Vzroke za nazadovanje skupnega števila otrok vidijo tržaški rojaki med drugim v dejstvu, da šole zapuščajo številnejši razredi, nadomeščajo pa jih razredi, ki so številčno šibkejši. Letos zabeleženi porast pri vpisovanju v prve razrede pa je brez dvoma obetavno znamenje za bodočnost.

Mladina sveta za mir in prijateljstvo med narodi

Jutri se bo v Moskvi začel 12. svetovni festival mladine in študentov, na katerem bo do 3. avgusta sodelovalo okrog 20.000 zastopnikov mladinskih in študentskih organizacij iz 150 držav sveta. Na tej največji prireditvi mladih ljudi bo zastopana tudi mladina Avstrije — med udeleženci so tudi slovenski mladinci s Koroške.

Svetovni festival mladine in študentov, ki obsega dolgo vrsto najrazličnejših prireditev, je že od svojega začetka v letu 1947, ko so se mladi ljudje iz vsega sveta prvič po drugi svetovni vojni zbrali v Pragi, predvsem tudi mogočna demonstracija mladine za mir in prijateljstvo med narodi. Pod tem geslom se je mladina potem zbirala še v naslednjih krajih: leta 1949 v Budimpešti, leta 1951 v vzhodnem Berlinu, leta 1953 v Bukarešti, leta 1955 v Varšavi, leta 1957 v Moskvi, leta 1959 na Dunaju, leta 1962 v Helsinkih, leta 1968 v Sofiji, leta 1973 ponovno v Berlinu in leta 1978 v Havani na Kubi.

Letošnji 12. festival sovпада s 40. obletnico zmage nad fašizmom. K tej zmagi je gotovo največ prispela prav Sovjetska zveza, katere prestolnica Moskva se je zato še posebno skrbno pripravila na veliko srečanje mladine iz vsega sveta. Na tem svojem „svetovnem parlamentu“ bodo mladi ljudje ne glede na narodno pripadnost ali jezik, barvo kože ali spol, veroizpoved ali politično prepričanje skupno demonstriali protimperalistično solidarnost, svojo odločnost braniti svetovni mir, neodvisnost narodov, socialne pravice mladine — skratka človekovo srečo.

Kje so zdaj čuvarji domovine?

Med probleme, ki trenutno najbolj bremenijo tiste, ki so na Koroškem pristojni za zaposlitev prebivalstva, brez dvoma spada tudi borovelski primer — vprašanje zaposlitve delavcev, ki so zgubili delovno mesto zaradi ukinitve tamkajšnje žičarne. Nekaj se jih zdaj poklicno preusmerja, nekaj jih je bilo predčasno upokojenih, toda večina od njih še vedno živi v negotovosti, kaj bo prinesel jutrišnji dan.

Kot prvi „žarek upanja“ so zato morali sprejeti vest, ki jo je prejšnji teden z velikimi kričnimi naslovi sporočil domači tisk: da so bila uspešno zaključena pogajanja z zahodnonemškimi podjetjem Haaf, ki da se bo naselilo v Podgori in zaposlilo del borovelskih kovinarjev. V kolikor uresničevanje nadobudnih načrtov ne bo omejeno na koriščenje javnih denarjev, ki jih dajeta dežela in država za naselitev novih podjetij, ter na okoriščanje s ceneno delovno silo (tudi take stvari so se baje že dogajale), bo naselitev omenjenega podjetja gotovo pomenila pridobitev za kraje v

spodnjem Rožu, ki jim je po ukinitvi borovelske žičarne nujno potrebna gospodarska okrepitev.

Poleg gospodarske pa ima zadeva tudi še drugo plat. Napovedano novo podjetje prihaja iz Nemčije, torej gre za tuj kapital, ki prodira na Koroško in si tukaj ustvarja svoje postojanke. Še dobro so nam v spominu naravnost žaljivi izpadi proti domačim Slovincem in še zlasti proti sedanjim državi, ki jih je bilo pred leti slišati iz nemško-nacionalističnih krogov, ko je bila skrhirana tovarna celuloza na Rebrci popolnega pogina rešena s pomočjo soudeležbe jugoslovanskih podjetij v okviru mešane avstrijsko-jugoslovanske družbe. Poklicni „služabniki domovine“ so takrat zagnali vik in krik, češ domovina je v nevarnosti; nabavili so celo posebne nalepke, s katerimi od tedaj vsake toliko časa začinjajo novo protislovensko gonjo.

Sedaj pa je v teh krogih sumljivo mirno. Koroška domovina tokrat nič ni ogrožena — saj prihaja kapital

vendar iz „večje domovine“. In niti ne prvič, saj se je na Koroškem in posebej v njenem južnem delu v zadnjih desetletjih naselilo že precej zahodnonemških podjetij, ki so se bolj ali manj uspešno vključila v gospodarski razvoj dežele. V gospodarskem pogledu je na tem morda tudi kaj pozitivnega — čeprav je težko razumeti, zakaj tuji podjetniki uspevajo, kjer domača podjetja baje ne najdejo pogojev in možnosti za obstoj in procvit.

Ob tej zagonetki (ki pa bi jo morali razvozlati gospodarstveniki) in še posebej zaradi očitno enostransko deljene skrbi čuvarjev nedeljene Koroške se naravnost vsiljujejo spomini na obdobje med obema vojnama. Takrat je med poglavite naloge „domovinskih služabnikov“ spadalo načrtno naseljevanje kolonizatorjev iz Nemčije, ki so pokupovali slovenska posestva ter pripravljali Koroško za vključitev v poznejši „veliki raj“, v katerem se je potem tudi izkazala vredna največjega fjučerja vseh časov...

40 LET NOVE AVSTRIJE:

Kakšno vrednost imajo „vrednote“ avstrijske vojske?

Kadar kdo javno razpravlja o avstrijskih simptomih (nepreoblelega) rajhovskega sindroma, se ponavadi razvname diskusija, ali gre pri tem za nebitvene ostanke neke 1000-letne obolenosti ali za pravečo rakasto obolenje. Odgovor na vprašanje ni težek, če si nekoliko ogledamo avstrijsko vojsko in pojmovanje njenih tradicij.

To vprašanje je bilo — čeprav drugače zastavljeno — tudi izhodišče za razmišljanja majorja Güntherja Spatha v *Kleine Zeitung* (18. 7. 1985). V svojem komentarju z naslovom „Tradicijska je za skupnost življenjsko važna“ bralca poučuje o važnosti vojaških vrednot, kot so „izpolnjevanje dolžnosti“, „požrtvovalnost“, „zvestoba ukazom“, „pokorščina“ in „tovarištvo med kameradi“. Le tako je vojska baje lahko kos nalogam, ki jih nalaga avstrijska ustava.

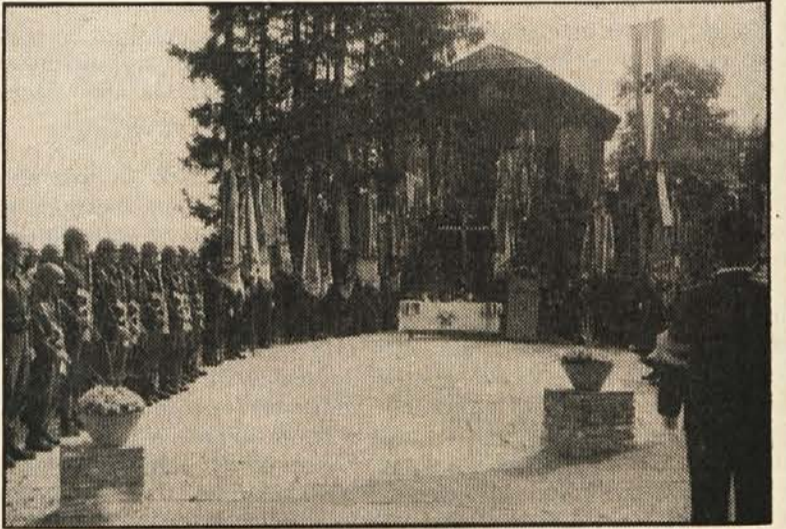
Günther Spath se je izognil vsakemu kritičnemu razmišljanju o svojih „življenjsko važnih“ tradicijah, njegovo poučevanje prej lahko pojmuje kot zamegljevanje dejstev in raznih čudnih okoliščin. Na nobenem mestu ni povedal, za kakšne tradicije mu pravzaprav gre. Namesto tega pa se brani očitka, da je desničarski ekstremist, kdor se priznava k tradicijam (avstrijske vojske?).

Poglejmo, kako je zdaj dejansko z avstrijskimi vojaškimi tradicijami.

Kratko se spomnimo, kaj se je pred kratkim dogajalo v Sentsjakobu na kameradovskem zboru. Rjavogvantna množica „Altsoldatov“ (vojakov hitlerjeve Wehrmacht) koraka po trgu, v ozadju brambovski spomenik, pod njim vojaški kurat z oltarjem, na eni strani častni gostje — deželni in državni politiki, na drugi strani pa častna straža — oddelek avstrijske vojaščine v uniformi in polni opremi. Pa podpredsednik kameradov, deželni svetnik Rudolf Gallob v svoji čokati koroški nemščini: „Wir aber meinen, die wir die Pflichterfüllung seinerzeit einmal alle Tage unter Beweis stellen mußten, und die meisten, die hier sind als Altsoldaten haben das erlebt, beim Bundesheer unserer Zeit wird es fortgesetzt (hic! — op. ur.), wir meinen, daß es eine richtige Relation zwischen den Pflichten eines Menschen auch in einem Staatsgefüge zu seinen Rechten geben muß.“

Opis šntjakobskega prizorišča bi moral pravzaprav zadostovati kot pojasnilo. Današnja avstrijska vojska očitno nima lastnih tradicij, vsaj ne tistih, ki jih narekuje avstrijska ustava in državna pogodba (dovolj nesramno je, da se odgovorni oficirski kadri in politiki v svojih demagoških izjavah nanjo sklicujejo!). Zlasti na Koroškem pojmuje današnja vojaščina svoje tradicije le v smislu Abwehrkampfa in rajhovske osvajalske vojske; sklicuje se nanje, kakor da bi šlo za povsem navaden in samoumeven odlomek avstrijske zgodovine.

Tudi navzven se noče ponašati z izročilom avstrijskega antifašističnega uporniškega gibanja. Državna pogodba obvezuje Avstrijo in njeno vojsko, da spoštuje in neguje grobišča in spomenike antifašističnega upora in zavezniških sil. Toda vabilu Zveze koroških partizanov se vojska ne odzove, ker partizani niso njen „Tradi-

Na kameradovskem srečanju v Sentsjakobu: kontinuiteta vojaških tradicij od Abwehrkampfa preko nacizma do današnje demokratične(?) avstrijske vojske — vse z blagoslovom svete Cerkve.

tionsverband“. Da pač ni samo zadeva antifašističnih borcev, temveč predvsem stvar vojske same, s kom vzdržuje svoje „tradijske vezi“, je na dani. In dejstvo, da ravno ta vojska, ki svoj obstoj utemeljuje z ustavo demokratične Avstrije, poudarja tradicije z vojaških enot III. rajha ji pred svetovno javnostjo gotovo ni v čast. Mar celo navezuje na vojaške intencije in politične zasnove Hitlerjeve Nemčije — čisto v smislu brambovca Steinacherja, ki je o boju za „južno mejo“ m. dr. zapisal tudi naslednje izpoved: „Deutschland durften wir nicht rufen, Österreich wollten wir nicht sagen, so wurde unser Kampf eben „Kärnten!“ Ali pa vsaj na „Abwehrkampf“ sam: v smislu varovanja in jačenja nemštva na jugu rajha, kot je to izrazil Steinacher?

Udeležba vojske pri kameradovskih srečanjih, vojaška pesmarica (predvsem tisti komadi, ki v njej sploh ne bi smeli biti vsebovani) in vsebinske osnove obrambnega pouka pri vojski so le dodatni vidiki, ki potrjujejo, da ta vojska s svojimi tradicijami nima veze z antifašističnim in demokratičnim izročilom 2. republike.

Kako biti potem kos razdvojenosti, ki je posledica neke orientiranosti na vrednote preteklosti, čeprav sedanja ustava nalaga danes druge vrednote? Zelo enostavno: z mistifikacijo nekih vojaških vrednot in tradicij postane stvar kaj hitro nebulozna, nepregledna. Le malokdo (takoј dojam smisel in dejanski izvor premnogih fraz vojaško-militarističnega repertoarja: Ehre, Treue, Pflichterfüllung, Kameradschaft, Befehlstreue, Opferbereitschaft... Parola „Unsere Ehre heißt Treue“ je pred 40 leti zapustila 50 milijonov mrtvih. Ne glede na to dandanes — v Sentsjakobu in drugje — politiki in vojski ponavljajo, da so to osnovne vrline naše družbe in da je tudi današnja vojska dolžna korakati po stopinjah njenih (?) prednikov.

Kamerad Gallob je v Sentsjakobu dal svojim odpuščenju: Ni bila naša krivda, da je prišla vojna, da je bilo toliko žrtve in zla. Politiki so bili tisti, ki so... Ni se mu zataknilo. Današnji socialdemokratski politik Gallob poudarja pred zborom svojih kameradov, kako je tudi danes še potrebna zvestoba, izpolnjevanje dolžnosti, kako potrebno je tudi še danes posredovanje kameradovskih vrednot mlajši generaciji. — Kajti dovolj je še takih starih kameradov, ki s svojih stolčkov v civilu poveljujejo svojim vrstam...

I. Sch.

SEJA UPRAVNEGA ODBORA SPZ

Ploden dialog s predstavniki slovenskih društev v Pliberku in okolici

Slovenska prosvetna zveza poveča mnogo pozornosti povezovalju s krajevnimi kulturnimi društvi, zato je zadnja seja upravnega odbora sklicala v Pliberku, kjer so člani odbora pogovorili s predstavniki slovenskih kulturnih društev v Pliberku in okolici.

Predsednik upravnega odbora SPZ Tomaž Ogris je pozdravil vse navzoče, poseben pozdrav je vnel predstavnikom krajevnih društev, nato pa je nanizal nekaj misli o povezovanju SPZ s krajevnimi društvi. Ogris je med drugim poudaril, da je povezovanje s krajevnimi društvi ena izmed glavnih skrbi kulturne centrale v Celovcu, saj društva na podeželju tvorijo hrbtenico SPZ, slednja pa je dolžna, da društvom pomaga pri razvijanju njihove kulturne dejavnosti.

Zelo informativna je bila predstavitev kulturne dejavnosti v Pliberku in okolici (SPD „Edinost“ v Pliberku, moški zbor „Kralj Matjaž“ v

Libučah, mešani pevski zbor „Podjuna“ v Pliberku, Kat. prosvetno društvo „Drava“ v Žvabeku in Kat. prosvetno društvo v Šmihelu), o kateri so poročali predstavniki navedenih društev. Spregovorili so o delovanju društev, o njihovih uspehih, težavah in željah napram centrali v Celovcu. Paleta njihove dejavnosti obsega zborovsko petje, pevsko-instrumentalno ter področje glasbenega pouka, gledališko dejavnost v katero sodi tudi lutkarstvo, nadalje tvori pomemben faktor tudi delo z mladino, družabne prireditve, izobraževanje odraslih in knjižničarstvo. V navedene dejavnosti je vključenih precej ljudi, pri čemer je razveseljivo, da v društvih deluje mnogo mladine.

Predstavniki društev so spregovorili tudi o težavah, s katerimi se srečujejo pri njihovem delu. Razumljivo je, da jim največje probleme povzročajo finančne težave, saj s strani občine in dežele dobijo le

malenkostne dotacije, zato se pač obračajo za tozadevno pomoč na slovenske centrale v Celvcu.

Vsa društva v Pliberku in okolici (razen v Šmihelu) pa imajo velike težave z društvenimi prostori, predvsem pogrešajo lastne dvorane, seveda bi v Pliberku potrebovali slovenski kulturni dom, zavedajo se, da tega vprašanja trenutno ni možno rešiti, vendar so udeleženci seje menili, da bi za daljšo perspektivo bilo treba pričeti vsaj z idejno zasnovno gradnjo kulturnega centra v Pliberku.

Glavni namen seje pa je bil, da bi slovenska društva v prihodnje bolj koordinirala svoje termine, da ne bi prišlo do nepotrebnih kolizij, kar nenazadnje škoduje prirediteljem, če na isti dan vabijo na svoje prireditve. Dogovorili so se, da bodo v bodoče skrbeli za boljše koordinacijo. V kratkem se bodo predstavniki društev v Pliberku in okolici sestali, da skupno izdelajo načrt za „Podjunsko jesen“, niz prireditev, na katerih bo vsako društvo sodelovalo z eno ali več skupinami. Koordinacijo za „Podjunsko jesen“, bo imela na skrbi SPZ. To pa je že prva akcija sodelovanja krajevnih kulturnih društev s SPZ, ki bo v bodoče gojila tudi tesnejšo povezavo s posameznimi društvi, katerim bo pomagala pri ureničevanju njihovih kulturnih načrtov.

Na seji so razpravljali tudi o drugih perečih vprašanjih kot je prisotnost slovenskih društev v javnosti, zlasti v vrstah večinskega naroda, o sodelovanju z društvi matičnega naroda in o vprašanju, ali je smotno samo zaradi dotacije neko skupino formirati kot društvo? Na seji so govorili tudi o gostovanju koroških skupin v celjski regiji. Predsednik SPZ je ob koncu dejal, da je seja bila koristna in izrazil prepričanje, da bo na osnovi koordinacije prišlo do bolj učinkovite slovenske kulturne dejavnosti v Pliberku in okolici. Predsednik Ogris je predstavnikom navzočih društev obljubil vso možno podporo. S tem v zvezi je tajnik dr. Janko Malle predstavnik KPD „Drava“ v Žvabeku obvestil, da bodo v kratkem dobili od SPZ obljubljeno opremo za društveno sobo, kar bo vsaj nekoliko olajšalo njihovo kulturno dejavnost.

Umril je pisatelj H. Böll

Smrt pisatelja Heinricha Bölla je pretresla ves kulturni svet. Umril je pretekli teden na domu svojega sina potem, ko je po operaciji ožilja zapustil bolnico.

Heinrich Böll se je rodil pred 68 leti v Kölnu, kjer je tudi doraščal in leta 1937 maturiral in študiral germanistiko. Leta 1939 je moral v vojsko, na vzhodni in zahodni fronti je spoznal grozote vojne; kot občutljiv človek je zasovražil vojno nasilje in zato tudi dezertiral iz nemške vojske. Njegova pisateljska pot se je začela po drugi svetovni vojni. S svojimi deli je kmalu opozoril nase in zlasti zaradi svoje angažiranosti postal znan leta

1953. Prejel je več domačih in drugih literarnih nagrad, leta 1972 pa je prejel Nobelovo nagrado za književnost in s tem kot prvi nemški pisatelj po Thomasu Mannu, ki je prejel najvišje mednarodno literarno priznanje. Böllove knjige („Biljard ob pol desetih“, „Klovnovi pogledi“, „Skupinska slika z gospo“, „Izgubljeni čast Katarine Blum“) in druge so dosegle milijonske naklade, prevedene so bile v številne jezike — tudi v slovenščino.

Heinrich Böll je bil zelo kritičen do družbe, brez olepšavanja je povedal in zapisal vse kar je smatral za krivico napram delovnemu človeku. Zato je večkrat prišel v konflikt z vladajočimi strankami. V spor je prišel tudi s Cerkvijo, kateri je osporaval nezmotljivost papeža, kar je po njegovem privedlo do razkola v Cerkvi. Iz teh in drugih razlogov je javno izstopil iz Cerkve. Nemilost si je nakopal tudi s svojimi simpatijami do mladih upornikov v Nemčiji; politično se je priključil gibanju zelenih. Böll je bil tudi predsednik mednarodnega PEN-kloba; kot tak se je zavzemal za pravice pisateljev na Vzhodu in Zahodu.

Böll je kljub bolezni pisal do zadnjega, svoj zadnji rokopis je oddal nekaj dni pred svojo smrtjo. Njegov roman „Ženske v pokrajini ob reki“ bo izšel še letos.

Uspeh APZ „Tone Tomšič“

Slovenska zborovska kultura sodi med priznane dejavnike slovenske kulture, ki je deležna tudi številnih priznanj doma in v tujini. Slovenski zbori na raznih festivalih in tekmovanjih dosegajo odlične uvrstitve.

Akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ iz Ljubljane je v teku svojega delovanja dosegel že več mednarodnih priznanj, (tudi pod vodstvom nekdanjega dirigenta Marka Muniha kot ga vidimo na našem posnetku). Svojim številnim nagradam je APZ „Tone Tomšič“ dodal še eno: Pod vodstvom sedanjega dirigenta Jerneja Habjaniča, je zbor osvojil zlato medaljo in prvo mesto na 20. mednarodnem festivalu pev-

skih zborov v Miediezdorju na Poljskem. APZ „Tone Tomšič“ je na imenovanem festivalu osvojil tudi zlato liro, dirigenta Habjaniča pa je ščečinski radio razglasil za najboljšega dirigenta festivala.

Pevskemu zboru „Tone Tomšič“ k enkratnemu uspehu iskreno čestitamo, posebno še dirigentu Habjaniču, ki je zbor privedel do take kvalitete. Na festivalu, na katerem je zbor tekmoval, je sodelovalo 23 pevskih zborov, od tega 15 tujih, zato je uspeh APZ „Tone Tomšič“ tembolj upoštevanja vreden.

Upamo, da bomo odličnemu zboru lahko prisluhnili tudi pri nas, saj APZ-jevci radi prihajajo med Slovence tu stran meje.

DRAGO DRUŠKOVIČ-ROK ARIH:

CVETKE ZLA

Zapiski o Pustovi knjigi „Tlostern über Kärnten“

Pri pregledu smo navajali del uporabljene literature, s katero smo si pomagali pri primerjavi, marsičesa niti nismo našli, kot je to na primer izčrpa knjiga Francija Strleta, **Veliki finale na Koroškem** (Ljubljana, 1976).

Nismo posebej razpravljali o opisih usode kvizlinške vojaščine, ki se je ob zlomu začela na Koroško, počela v svojem obupu še dokaj zločinskih dejanj in to že po dneh in podpisu splošne kapitulacije. Glede množičnih justifikacij teh enot, ki so jih izročili Junoslaviji Britanci, piše V. Dedijer v svojih doslej izšlih dodatkih k biografiji Josipa Broza-Tita, da naj bi oskrbeli vsestransko in natančno informacijo zgodovinarji.

Naposled sem ob tem branju Pust-Einspielerjevih „cvetke zla“ moral seči po nečem spodbudnejšem, po pristni spovedi koroškega človeka: **Jelka — aus dem Leben einer Kärntner Partisanin**. Lepo in preprosto sta to knjigo oskrbeli po posnetkih na trak Thomas Busch in Brigitte Windhab, izdala pa Kooperativa Longo mai, Zelezna Kapla 1984.

V pričevanju Helene Kuchar-Jelke, ki pripoveduje o hudi revščini koroških malih ljudi v kapelskih hribih in o njihovih poteh med partizane, pa še o povojnih dneh in vztrajanju, na srečo brez velikih besed in bistveno različno od knjige, za katere oceno smo moško porabili preveč vrstic — človek pač izve za globljo vsebino koroških ljudi in njihovih tegob.

Kazalo bi tudi opozoriti, kako koroški Slovenci in njihovo partizanstvo po vojni tudi v času britanske vojaške in civilne uprave ni-

kakor niso bili favorizirani; čedalje bolj je kazala svoje zobe hladna vojna, partizanstvo pa je bilo vse do novejših dni zamočevano. Organizacije koroških Slovencev so bile najprej sploh ovirane, OF ni dobila priznanja britanskih oblasti (1945), zveza partizanov in izseljenske zveza nista bili dovoljeni (1946), svojo legalnost so ta društva pridobila šele kasneje itn. Toliko v oporo neresnični predstaviti v knjigi, ki smo jo obravnavali.

Predaleč bi zašel tudi, če bi se lotil prebiranja drugih jubilejnih izdaj. Le prelistal sem „po ameriško“ (tako rečemo tudi, če preberemo na hitro) obsežno knjigo Augusta Walzla, **Kärnten 1945** (Carinthia, Klagenfurt 1985, 368 strani), poglavji o zmedih in mostišču (103—159) in zmedih kot svobodi (159—246). Tudi v tem delu sem zaznal nekaj miselnih sorodnosti in podobnosti s tistim, kar sem obravnaval pri knjigi g. Pusta. Razumljivo, da gre tokrat za znatno preobloženost z dokumentacijsko gradnjo. Omenim naj le svoj pomislek, kritiko glede virov, ki jih navaja avtor. Sicer pa bom svetoval našim zgodovinarjem in izvedencem za omenjeno vojno zgodovinsko in geografsko območje, naj delo vsekorko natančneje in stvarjalno prebero, kar bo lahko vsem nam v korist.

NAMESTO SKLEPNE BESEDE

Zgodovinar dr. Einspieler je pač prevrednotil (289) moja koroška srečanja, pa podporo pokojnemu Gašperju. Vse to najbrž po drob-

cu, objavljenem na repku debele knjige **Bitka kakor življenje dolga** (Ljubljana, 1975). Tudi Prušnik si je sam zase izbral moto k svoji knjigi in moje „Zibelke“. In kakor mi je po izidu svojega dela povedal, ker mu je bila vseč prispodoba o gamsih na plazu, ki drstijo ...

Res sem se marsikaj pogovarjal s časnikarji, ki so 1947. leta obiskovali Koroško, tudi z Jeanom Durkheimom, katerega zanimivo brošurico o jugoslovanski Alzaciji-Loreni, Slovenski Koroški še hranim za spomin. Pomnim še tisto debelo koroško zimo in kako je francoski časnikar sam odšel daleč pod Karavanke in neke pod Košuto poiskal nagrobno leseno znamenje, z žebliji pripeto na drevo in na njej vrezan triglav z zvezdo in pa napis: **Tukaj je padel nepoznani partizanski vojak — večna luč naj mu sveti**; fotografijo znamenja je objavil.

Koroško deželo sem prehodil v prvem letu po dolgem in počez kot partizan (1944—1945), tudi še po vojni (1948) in še zatem (1949—1951), najprej kot prosvetni delavec, zatem kot prvi jugoslovanski opravljavec konzularnih dolžnosti. Kot partizan sem v Baških rutah na gorski kmetiji naletel na ohranjeni izvod Dalmatinove biblije; lastniki so bili že odtujeni slovenski zavesti. Obrobna koroška narečja, rožansko, ziljsko s svojim starodavnim besednjakom in ljudje s svojim kmetstvom so v meni obudili poetičen odmev, kar sem občutil najprej kot pravcati pogrešek zoper čas, čas vojne, nasilja. Odtod stezice in bližnje z ljudmi, ki sem jih srečaval, med njimi imenitne koroške Slovence, med njimi tudi prave bukovnike, pa tudi avstrijske ljudi iz nemškega kulturnega jezika in okolja.

Zaradi teh plemenitih biljin sem prebral to knjigo, v kateri nisem našel skoraj niti za ščepec človeške plemenitosti.

(Konec)

Kje so kulturne revije?

Čeprav smo sredi poletja, ko se ljudje bolj ukvarjajo s prebivanjem prostega časa v naravi oz. ob jezeru ali morskimi obali, je vseeno upravičeno (morda prav zaradi tega) vprašanje, kje so kulturne revije?

Pogrešamo poletno številko Mladja, ki je marsikomu zvesti spremljevalec v prostem času. Upamo, da se ni zataknilo v uredništvu, in da tudi finance niso povod za zamudo. Morda so sodelavci čakali, da v počitnicah napišejo, kar so obljubili? Če je tako jim želimo mnogo navdiha!

Če so pri Mladju morda objektivne težave za zamudo, to z revijo „Die Brücke“ nikakor ne gre primerjati. Pri slednji gre za revijo, ki jo izdaja koroška deželna vlada, zato ne more biti problemov ne pri financah in ne v uredništvu, saj je za izid odgovoren polnopravni urednik. Pa kljub temu ni izšla niti pomladanska številka, da o poletni niti ne govorimo.

Tudi z mariborskimi Dialogi nekaj ni v redu. V roke smo dobili prvo (dvojno) številko tega mesečnika, potem pa je vse utihnilo. Morda v tem primeru gre le za težave zaradi pošiljk preko meje, kar pa je skoraj neverjetno.

To, da imajo revije težave je sicer splošno znano, vendar to ni v ponos založnikom in ne urednikom, brašci samo lahko upamo, da bo morda v jeseni prišlo na njihove police več revij hkrati.

Švile Prerokile - berilo za razvedrilo in v premislek

Sibiline bukve so že nekdanj burile duhove, ljudstvo je ugibalo o njenih prerokbah o usodi človeštva. Sibiline knjige so bile prvotno napisane v tujih jezikih, zaradi velikega zanimanja je nastala vrsta prevodov, namenjenih preprostim bralecem. Pri nas so najprej bili znani nemški prevodi, koroško slovensko različico pa je napisal M. Lapusch, ki je bil doma v Sentsjanžu v Rožu.

Po njegovi predlogi je pod naslovom prevoda **ŠVILE PREROKILE** v Celovcu bila tiskana imenovana različica Sibilinih prerokb. Uredila, izdala in spremno besedo je napisala dr. Herta Laussegger, opremil dr. Peter Fister, založila pa Mohorjeva družba.

Prikupna izdaja je zanimiva že zaradi načina pisanja, ki se naslanja na rožanski dialekt, seveda pa tudi zaradi vsebine oz. prerokb, ki bo brez dvoma v opozorilo človeštvu, saj se je mnogo od njih uresničilo, nekatere pa se nanašajo prav na naš čas, ko zaznavamo „cahne“ o izgubi ravnotežja v ekologiji, ko človek pozablja na nevarnosti, ki jih povzročajo s kemično industrijo, z onesnaženjem zraka in z izpušnimi plini ogrožajo naravo, zlasti gozdove in reke.

Broširano knjižico, ki ima zaradi lažjega razumevanja tudi številne uredniške opombe in razlage, dobite v obeh slovenskih knjigarlah v Celovcu.

Kartografija in germanizacija

V Österreichische Osthefte je dr. Theodor Veiter objavil članek z naslovom „Die Problematik der deutschen und slowenischen Orts-, Berg- und Flurnamen in den Karawanken und Steiner Alpen“ (Problematika nemških in slovenskih krajevnih, gorskih in ledinskih imen v Karavankah in Kamniških Alpah).

Dr. Veiter ugotavlja, da je bil glavni val sistematične germanizacije slovenskih krajevnih, gorskih in ledinskih imen na karavanškem območju ob koncu 19. stoletja. Pobudnik te germanizacije pa ni bil Gau Kärnten celovške sekcije Nemškoavstrijskega planinskega društva, kot to trdijo Slovenci (tudi Stanko Klinar v vodiču Karavanke), temveč so to bili Blüml, Ludwig Jahne, Heifler ter takrat še zelo mladi Martin Wutte. Le-ti so potom zemljevidov umetno ponemčevali gorska, ledinska in imena rek. Tako so Jahne in njegovi sodelavci poskušali prekrstiti Vrtačo v Zinenwand, Kozjak v Gaisberg, Košuto v Hirschwand itd., kar pa ni imelo pravega odmeva, ker se ta ponemčena imena niso udomačila.

To zagovarjanje takratne nemške planinske organizacije, da je pri ponemčevanju slovenskih imen nedolžna, dr. Veiter utemeljuje s tem, da je prav s strani Gau Kärnten bil izveden seriozen poskus, ohraniti slovenska gorska imena in to na ta način, da je takratno nemško planinsko glasilo objavilo slovenska gorska imena in njih nemški pomen. Seveda se stavi upra-

vičeno vprašanje, ali je ta „poskus“ koristil ali škodil avtohtonim slovenskim imenom, saj je z objavo nemških imen bila dana možnost, da so se jih ljudje posluževali. Vendar dr. Veiter krivi za umetno ponemčevanje, kot že omenjeno, zgoraj navedene osebnosti, češ da so v ponemčevalni voz vpregle kartografe, ki so potom zemljevidov (Artaria - Freytag & Berndt) pridno ponemčevali slovenska gorska in ledinska imena, ki jih dr. Veiter dobesedno imenuje „künstlich aufgefropfte Namen. Med ta imena šteje (tudi dobesedno) Kahlkogel (richtig: Golica, 1836 m), Ofen (Peč, 1500 m) Bärentaler Koschuta (Kočna, 1557 m), Rosenkogel (Rožica), Matschacher Gupf (Mačenski vrh, 1685 m). Veliko imen pa je tudi nemško priokrojenih, kot so to Wainasch (Vajnaž, 2103 m), Bjelschitz (Belščica, 2046 m), Koschutnik-Turm (Košutnikov Turn, 2135 m), Storschitz (Storžič, 2132 m) ...

V zgodovini kartografije dr. Veiter hvali stare cesarske vojaške zemljevide, češ da so v njih korektno zabeležena slovenska imena. Po prvi svetovni vojni pa se je to občutno poslabšalo - na Koroškem

so vedno bolj prehajali na nemška imena (vendar pa so v oklepajih še obdržali slovenska imena), nasprotno pa je založba Freytag & Berndt (prej Artaria) kot že omenjeno prešla v očitno ponemčevanje slovenskih imen, kar pa je v zadnjih letih nekoliko pojenjalo (verjetno so k temu pripomogli protesti rajnega nadzornika Rudija Vouka v Slovenskem vestniku).

Kot je dr. Veiter kritičen do avstrijskih kartografov, tako je kritičen tudi napram slovenskim, ki (menda) na koroškem karavanškem območju skoro brez izjeme (nahezu ausnahmslos) uporabljajo slovenska imena in ta tudi tam, kjer že obstojajo vkoreninjena (eingewurzelte) nemška topografska imena. Slovenska imena so upravičena, tako dr. Veiter, za mesta, katerih slovenska imena so dobro znana, kot na primer Celovec (Klagenfurt), Beljak (Villach), Velikovec (Völkermarkt) ... ne pa za kraje, kot na primer Obirsko, kamor bi avtomobilisti ali turisti imeli velike težave, da bi ta kraj sploh našli, ker je napisan samo v slovenščini. Seveda se strinjam z dr. Veiterjem, da je pravilno, da bi kraj bil označen dvojezično, torej Ebriach/Obirsko, ne strinjam pa se s trditvijo dr. Veiterja, da so na Koroškem v slovenskih zemljevidih krajevna imena skoro samo slovensko zapisana. Res sem radoveden po katerem slovenskem zemljevidu se je dr. Veiter zgledeval in tako enostavno posplošil slovensko kartografijo. Kar je meni znanih slovenskih zemljevidov, ki zaobjemajo tudi koroško ozemlje, so vsi dvojezični. Naj samo navedem nekaj najbolj razširjenih zemljevidov: Slovenija (turistična karta) 1:470.000, Slovenija 1:150.000 (Selan in Žerovnik), Karavanke, srednji del 1:50.000; Kamniške planine z vzhodnimi Karavankami, 1:50.000; Koroška 1:50.000 Založba obzorja Maribor; zemljevidi v vodiču Karavanke itd ...

Dr. Veiterju smo zelo hvaležni, da je osvetlil to vprašanje ponemčevanja gorskih, ledinskih in krajevnih imen, ki je še danes zelo pereče, saj imamo še vedno ljudi in ustanove (predvsem turistične v občinah), ki potujčujejo in s tem uničujejo dragoceno narodno blago - avtohtona slovenska topografska imena.

Š. L.

Kaj pomeni Stranjeweg?

Kotmirčani, ki so te dni prejeli pošto z občinskega urada, so morali spoznati, da jim je bil dodeljen nov, spremenjen, drugačen naslov, brez prejšnjega pojasnila ali razglasa. To ravnanje bi se še dalo preboleti, saj smo že marsičesa navajeni. A s tem zadeva še ni končana. Nova cestna imena v naselju Kotmara vas so namreč povrh še zelo „inteligentne“ tvorbe. Staro domače ime Stranje so na primer razdelili kar na dve ne prekratki cestni imeni: Pfarrhofsiedlung in Sonnenhangstraße. Druge prefinjene označbe so še Schmalweg (glej! glej!), Kirchweg itd.

Kako pa je prišlo do teh novih cestnih imen? Kotmirška občina je razpisala neke vrste natečaj, češ, naj občani sami predlagajo označbe za ceste in poti, ker so z razširitvijo vasi in v povezavi z oštevilčenjem hiš postale nedvomno potrebne. Najboljše predloge bi potem izbrali. Predlogi so bili in izbiralo se je. Predlog EL in slovenskih občanov, da bi se naj uporabljala stara domača imena (kot na primer za Stranje „Stranje“ ali kvečjemu „Stranjeweg“), je kaj kmalu zginit iz ožjega kroga izbora. Kajti od katerega celovškega priseljence pa lahko pričakuješ, da stanuje na Stranjewegu. Kaj pa to sploh pomeni, Stranjeweg?! Predloge so torej skrčili na predloge občinskih odbornikov večinskih strank. Tako enostavno je to. Nato pa so za zaprtimi vrati - po domače rečeno tajno - sklepali. In vsak odbornik je dobil tisto cestno ime, katerega si je želel (tako vsaj trdijo zlobni jeziki). To je prava demokracija!

PRIREDITVE

Katoliški dom prosvete „Sodalitas“ vabi na

POTOVANJE

sadjarjev, kmetov in vseh drugih interesentov po Jugoslaviji in Grčiji v času od 3. do 10. septembra 1985. Vodi: dipl. inž. Franc Lombergar, Kmetijski zavod Maribor. Cena: 4920 šilingov.

GALERIJA TINJE

Razstava del Valentina Čertova: „Risbe“ odprta še do 2. avgusta.

REBRCA

TEDEN MLADIH UMETNIKOV

od ponedeljka 29. 7. (9. ure) do sobote 3. 8. (13. ure) v Mladinskem centru na Rebrci. Prijave: najkasneje do 26. 7. 1985 na Krščansko kulturno zvezo (Viktringer Ring 26, 9020 Celovec ☎ 51 25 28

TINJE

ESPERANTO

Intenzivni seminar mednarodnega jezika za začetnike in napredujoče, v času od srede 4. 9. ob 18. uri do nedelje 8. 9. ob 13. uri v Domu v Tinjah. Vodi: Martin Stuppnig, Podkloster in Vinko Ošlak, Celovec.

BILČOVŠ

RAZSTAVA

Ernsta Arbeitsteinna je odprta do 31. avgusta 1985 v poslovnih prostorih Posojilnice Bilčovš.

Djekše

POLETNI KONCERT

v nedeljo 28. 7. 1985 ob 10. uri. Nastopajo: Mešani pevski zbor, folklorna skupina, deliški zbor KPD „Planina“ iz Sel, Vrtnikov ansambel. Prireditelj: Prosvetno društvo v Velikovcu.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

TRADICIONALNO SREČANJE FOLKLORNIH SKUPIN KOROŠKE IN SLOVENIJE

v nedeljo 28. 7. 1985 v Železni Kapli. Spored:
11.00 koncert na pihala pred hotelom Obir
13.00 zbiranje nastopajočih skupin pred hotelom Obir
14.00 povorka in nastopi pred hotelom Obir nato plesna prireditev. Vašega obiska se veselijo prireditelji

Hodiše

POLETNA NOČ

v soboto 27. 7. 1985 ob 20.30 uri pri Čimzarju v Dvorcu. Sodelujejo: MoPZ „Skala“ iz Sovodenj pri Gorici (Italija) — Männerquintett „Rauscherlesee“ — MePZ SPD „Zvezda“ iz Hodiš. Za ples igra „Planinski sekstet“. Prireditelj: SPD „Zvezda“ v Hodišah.

ROŽANSKI VEČERI z veselico in plesom

vsak petek v gostišču Koren v Kajzazah pri Bilčovsu. Igrajo „Trije veseli Rožani“ pod vodstvom domačina Hanzija Andreascha. G. H. Tischler Vam poje znane melodije iz filmov, popevk, operet in ljudske glasbe. Vašega obiska se veselita Agentura umetnikov Andreasch in gostišče Koren.

Škocijan

KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA

v nedeljo 4. 8. 1985 ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu. Prireditelj: Krščanska kulturna zveza.

RADIŠE

TEKMA KOSCEV

v nedeljo 28. 7. 1985 ob 15. uri pri Poderžniku (Tolmajerju) v Spodnjih Rutah na Radišah. Ob slabem vremenu bo prireditev preložena za teden dni. Prireditelj: SPD „Radiše“.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

jubilejno slovensko ob 75-letnici Oberwalderhütte (1972 m)

v nedeljo 28. 7. 1985. Zbirališče in odhod: ob 4. uri jutraj izpred železniške postaje v Lipi nad Vrbo.

Slovensko prosvetno društvo Obir na Obirskem vabi na

10. POHOD NA OBIR

v nedeljo 4. 8. 1985. Zbirališče ob 11. uri vrh Ojstrea (kratek kulturni spored). Nazaj grede piknik pri Marofu.

Športno društvo Obir DSG Sele-Zell bo v nedeljo 28. 8. 1985 otvorilo novo kabino za slačenje. Odprtje bo ob 13. uri s predtekmo. Ob 14. uri bo blagoslovitev in otvoritev. Nato pa bosta še dve zanimivi tekmi: Sele : Globasnica in Olimpija Ljubljana : SAK.

Alpski klub „Obir“ vabi na **KEGLJANJE ZA „DVA PRAŠIČA“** v soboto 27. 7. od 18. do 21. ure in v nedeljo 28. 7. od 9. do 20. ure na novem kegljišču na Obirskem. Ob slabem vremenu bo kegljanje teden dni pozneje.

MAŠA NA VEŠKEM STANU na Peci v nedeljo 28. 7. 1985 s pričetkom ob 10.30 uri.

NAGRADNO TEKMOVANJE

„Planine v sliki“

Slovensko planinsko društvo Celovec ob svojem jubileju - 85-letnici organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem - razpisuje nagradno tekmovanje pod geslom „Planine v sliki“.

Vabimo ljubitelje planinske fotografije, da sodelujejo s svojimi slikami s planinsko tematiko. Tekmovanje je razdeljeno na dva dela:

- Fotografije z gorskimi oziroma planinskimi motivi (črno-bele in barvne slike)
- Fotografije, ki dokumentirajo družt. planinsko dejavnost (črno-bele in barvne slike)

Fotografije pod A naj bodo označene z geslom (Kennwort), da žirija, ki jih bo ocenjevala, ne bo vedela za katere osebe (avtorje slik) gre. Velikost teh fotografij mora biti enotna 20x28 cm. Vsak udeleženec nagradnega tekmovanja lahko sodeluje z največ petimi fotografijami.

Fotografije pod B: Tu je število fotografij (črno-bele ali barvne) neomejeno, prav tako tudi velikost formata. Pri teh slikah je treba na zadnjo stran napisati polni naslov, da jih lahko vrnemo lastnikom.

Najboljša dela bodo primerno nagrajena.

Dela bo ocenjevala posebna strokovna komisija (za vsako skupino posebej).

Slikovni material pošljite najkasneje do 4. oktobra 1985 na naslov: Slovensko planinsko društvo Celovec, 9020 Klagenfurt, Gasometergasse 10; tel. 0 42 22 - 32 5 50.

Vabimo vse fotoamaterje k sodelovanju!

Vodja foto-sekcije SPD Celovec
Hanzi Rehsmann

Več domačih in manj tujih gostov

Koroška je tujskoprometno srečna dežela predvsem zaradi tega, ker v minulem mesecu juniju računamo s porastom števila nočitev za 2 odstotka. Turistična situacija v zveznem merilu pa je manj rožnata, saj je treba računati s padcem nočitev za približno 3 odstotke. Te številke sicer še niso statistično fundirane, vendar pa kar lahko računamo z njimi. Vsekakor smo Korošci (če te številke res držijo) lahko veseli in zadovoljni s tem turističnim uspehom.

Zanimiva je tudi najnovjša ugotovitev merodajnih turističnih dejavnikov, da imajo za turizem boljše šanse navadni (cenejši) gostinski obratniki in ne tisti z vrhunsko opremljenostjo, katerim so še pred kratkim prerokovali najboljše razvojne možnosti.

Padec nočitev v avstrijskem zveznem merilu gre predvsem na račun tujih gostov - premožnejši obiskujejo bolj atraktivne, oddaljene kraje, manj premožni oziroma poprečni turisti, katerih je največ, pa že kar letujejo doma. Turistični razvoj v Avstriji gre sedaj v obratno smer - manj tujcev, zato pa več domačinov.

Slovenska planinsko društvo Celovec vabi na

MLADINSKI PLANINSKI TABOR

● v Logarsko dolino, v času od 29. julija do 6. avgusta 1985
Organizator: Planinsko društvo Maribor-Matica.

Pogoji za udeležbo: starost od 15 let naprej. Taborenje je z vsoto oskrbo brezplačno! Interesenti naj se javijo pri Franciju Kropivniku, 9170 Selekot; tel.: 0 42 27 - 72 69.

TINJE

FRANCOŠČINA V IGRI

od nedelje 25. 8., ob 18. uri do sobote 31. 8., ob 13. uri.

Vodita: Cecilija Tissandier, Paris, jezikovna igra, konverzacija mag. Andreja Cikulnig, Celovec - osnovno slovnico znanje, jezikovna sredstva, besedni zaklad, pismene vaje.

Slovensko kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožeku vabi na ogled razstave

„ILIRSKA GROBIŠČA Z BREGA“ v prostorih „Raiffeisenbank“ v Rožeku.

Čas: v poslovnem času banke, od ponedeljka do petka, od 8. do 12. in od 14. do 17. ure.

Dom v Tinjah

SLOVENSKE POČITNICE

od nedelje 25. 8. ob 18. uri do sobote 31. 8. ob 13. uri.
Vodi: Miha Vrbcin s skupino profesorjev, učiteljev in študentov.

OBIRSKO

DRUŽABNO SREČANJE Z JEDMI NA ŽARU

v soboto 3. 8. 1985 ob 20. uri pri Jerabu na Obirskem. Zabavali vas bodo trio Pavlič in domača vižarja. Prireditelj: Alpski klub Obir.

DOBRLA VAS

ORIG. OBERKRAINER SEXTETT iz Slovenije

v četrtek 8. 8. 1985 ob 20. uri v samostanu v Dobrli vasi. Ob slabem vremenu bo prireditev v avli glavne šole v Dobrli vasi. Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 25. julija 1985

Za 100 dinarjev dobite	6.50 šil.
Za 100 dinarjev plačate	7.75 šil.
Za 100 lir dobite	1.015 šil.
Za 100 lir plačate	1.095 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

KULTURNA ARENA V BEKŠTANJU:

Srednjeveška zapletanja na prostem odru

Gotovoda novost in obogatitev za okolico Baškega jezera je novi amfiteater na bekštanjskem gradu. Lastnik tega zgodovinsko dokaj pomembnega objekta je že pred leti razvaline gradu obnovil ter v nove prostore vgradil restavracijo. Brez dvoma tudi pričakovani naval poletnih gostov ni izostal. Amfiteater (oder na prostem) je bil dograjen letos.

Prikaz življenja na bivšem gradu...

Študijski oder Beljak (Studio-bühne Villach), je nekaj večerov igral na bekštanjskem gradu igro „Santonino“. Za osnovo je komadu služil obisk škofa Pietra iz Caorleja, ki je s kardinalovim sekretarjem Santoninom v letu 1485 bil na obisku ravno na Bekštanjskem gradu. Ostalo je bilo delo Petra Umlaufa (tekst) in Bruna Czeitschnerja (inscenarija). Glavno vlogo — sekretarja Santonina — je igral gledališki igralec Heino Fischer, mnogim boljše znan kot kantavtor, ki je s svojo pesmijo in kitaro navduševal tudi že na slovenskih prireditvah.

... za potešitev nezahtevne letoviščarske publike?

Škof potuje od gradu do gradu, da opomni nekatere graščake

svojega območja na bolj dosledno plačevanje davkov. Bekštanski graščak je eden izmed tistih, ki že dolgo zaostajajo, a se istočasno mastijo v izobilju. Kmetje so ubožni, kar pa še imajo, gre za dajatve gosposki. Nekomplicirano izhodišče torej. Ravno ob škofovem obisku se ti kmetje spomnijo in hočejo napraviti punt. Škofa in njegovega sekretarja je ob tem trenutku poslal najbrž sam bog, da sta pomagala domačemu župniku izgladiti spor ter omogočila le še srečen

konec igre. Publika je navdušena, da ni videla pretakanja krvi, namesto tega pa pravo graščakovsko požrtljivo svinjami, perutnino in vinom. Santonino pa na koncu še pove, da so zdaj vsi spet zadovoljni: pridni kmetje da bodo spet marljivo delali, kdor pa marljivo dela, donaja gospodom cekine. Brez dvoma tudi publika lastniku graščine. Morda bodo naslednji komadi bolj zanimivi, obisk pa je priporočljiv že zaradi posebnosti — odra na prostem.

Kulturno poletje v taberni „Pri Joklnu“

Kulturna taberna „Pri Joklnu“ v Celovcu je izdala nov lepak, na katerem objavlja termine kulturnih prireditev, ki se bodo v tem gostišču odvijale do začetka septembra letos.

Naj v začetku omenimo, da v prostorih kulturne taberne „Pri Joklnu“ poteka razstava del H. Kurza-Goldensteina, ki v svojih grafikah in risbah karikira koroške razmere v zvezi z manjšinsko politiko.

Prihodno sredo, 31. julija bo v organizaciji „Celovške literarne kavarne“ in pisateljske interesne skupnosti KAUSA potekal večer „Da ne pozabimo...“ Lina Hofstädter bo interpretirala pesmi in besedila na temo Avstrija in židovske pesmi iz geta in upora.

Naslednjo sredo, 7. avgusta bo „Pri Joklnu“ spet prireditev literarnega značaja; tedaj bo tam poetični in kritični domovinski večer s koroškim pesnikom Bernhardom C. Bünkerjem.

Iz zapisanega je razvidno, da kulturni večeri „Pri Joklnu“ potekajo ob sredah in sicer vedno ob

19.30 uri. Tako bo večer 21. avgusta stal v znamenju kabareja. Pod naslovom „Alpenrot“ bo Arthur Burz karikiriral v svoji kritični igri koroške in avstrijske družbene razmere.

Za prireditev 4. septembra „Pri Joklnu“ spet odgovarja „Celovška literarna kavarna“. Na sporedu bo literarni večer. Tri Celovčanke Edith Darnhofer, Claudia Odebrecht in Helene Drexler se bodo predstavile javnosti s lastnimi besedili, v katerih bodo obravnavale probleme ženske v današnji družbi, seveda vsaka s svojega zornega kota, saj avtorice zastopajo različne generacije.

Če tokrat v kulturni taberni „Pri Joklnu“ ni na sporedu kaj slovenskega, potem je to gotovo le slučaj, saj bo na jesenskem nizu prireditev gotovo tudi kaj za naše rojake. Sicer pa tekoči spored obeta zanimive večere, ki bodo gotovo pritegnile tudi pozornost naših rojakov, zlasti tistih, ki živijo v Celovcu.

Prispevek k praznovanju

Za letošnjo 1100 obletnico Metodove smrti pripravlja INŠTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPIJSJE v Ljubljani droben prispevek o vprašanju sv. Cirila in Metoda na slovenskih tleh. Da bi zajeli celotno slovensko ozemlje, se obrača tudi na koroške Slovence z vprašanjem, ali poznamo kakšno zgodbo o teh dveh bratih.

Kar koli veste, tudi če je malenkost, vas vljudno prosimo, sporočite na pisarno Krščanske kulturne zveze, 9020 Celovec (Viktringer Ring 26 ☎ (0 42 22) 51 25 28*23), da bomo s skupnimi močmi odkrili pot, kod po slovenski zemlji sta hodila sveta brata Ciril in Metod — Četudi le v domišljiji naših prednikov.

Vsem, ki se boste prijazno in požrtvovalno odzvali naši prošnji, prisrčna zahvala.

Kakor je bilo vsem jasno, da je organizacijo treba postaviti na nove noge, vendar ni bilo enotnega in jasnega mišljenja o tem, kakšna naj bo politična podlaga. Jaz sem bil zastopnik nove politične usmeritve, ampak konkretnega koncepta nisem niti sam imel in ga seveda tudi nisem mogel izvesti. Možnosti sta bili dve: ali ustanovitev slovenske liberalne stranke ali naslonitev na socialno demokracijo.

Danes, v drugi avstrijski republiki, se pri nas veliko govori o tem, da se je treba politično nasloniti na napredne kroge, da se slovenske organizacije obdrže samo kot izraz posebne etnične skupine. Na katoliški strani danes mislijo, da je kvalitativno isto, če se tudi sami analogno naslonijo na Ljudsko stranko, kakor se napredna slovenska skupina naslanja na socialne demokrate, češ „si duo faciunt idem est idem“. Pri tem pa seveda to v resnici ni isto, saj je družbena vloga obeh krogov popolnoma različna. Socialna demokracija je napredno gibanje. To, da socialna demokracija tega naprednega gibanja dosledno ne izvaja, je že tako.

Ampak zaradi tega mi kot socialisti te socialne demokracije še ne moremo ignorirati. Saj naše socialistično stališče ni odvisno od avstrijske socialne demokracije, kje pa je to zapisano? Teoretično bi bilo možno, da bi se avstrijska socialna demokracija po nas obrnila. Ona je pri nas edina možnost in to jim je treba aktivno prikazati, seveda pa stvar ni tako enostavna.

V poblebicitni dobi pa razmerje z avstrijsko socialno demokracijo ni bilo še tako daleč, kot je danes in sicer zaradi tega ne, ker nas absolutno ni smatrala za Avstrijce. Mi smo s poblebicitom, z dejstvom, da smo tukaj posegli po oblasti, bili nekakšni zavrnjeni angeli, kakor je bil bog zavrgel Luciferja, ker je segel po moči. Kot politično stranko so nas popolnoma odklanjali tako socialdemokrati kot liberalni Landbund in tudi krščanski socialci. Kot avstrijska stranka zanje nismo eksistirali.

V tistem času so socialni demokrati izstopili iz koroškega Heimatdiensta in začel sem se z njimi pogajati, da bi dosegel ugodnejše razmerje med socialno demokracijo in slovensko po-

Organizatorji pohoda na Komelj se zahvaljujejo

Organizatorji 6. partizanskega spominskega pohoda na Komelj „po poteh Domnove čete“ se prav iskreno zahvalujemo vsem, ki so sodelovali in pripomogli k temu, da je tudi letošnji pohod uspešno potekel. Posebna hvala velja vsem sodelujočim kulturnim skupinam — godbi na pihala iz Šmihela, moškemu pevskemu zboru „Foltej Hartman“ SPD „Edinost“ iz Pliberka in recitatorju Tomažu Hudlu.

Prisrčna hvala velja tudi domačijam na Komlju, kjer smo se grede ustavili in so nam nudili okrepčila in gostoljubje. Iskrena hvala tudi vsem organizacijam in ustanovam, ki so nas finančno podprle, da smo lahko pohod izpeljali in krili nastale stroške. Prav tako velja hvala vsem, ki so imeli brigo za okrepčila in vsem pohodnikom od blizu in daleč, ki so prišli, da se skupno spomnimo žrtev, ki so pred 40 leti žrtvovali svoja življenja za svobodo.

Prepričani smo, da je bil 6. spominski pohod zopet mogoča manifestacija vseh tistih, ki so trpeli pod škornji fašizma in ki se še danes borijo zato, da se kaj takšnega nikoli več ne povrne. Mladim srcem pa je pohod gotovo odkril še marsikatero dragocenost iz časa NOB, da bodo znali še bolj ceniti in nadaljevati boj za našo pravico in mir.

Nasvidenje drugo leto na 7. partizanskem pohodu na Komlju
Pripravljalni odbor
6. spominskega pohoda.

SPD „Zarja“ vabi na folklorno srečanje

Prihodnjo nedeljo bo v Železni Kapli spet praznik folklorne Slovenije. Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ namreč spet prireja že tradicionalno srečanje folklornih skupin Koroške in Slovenije.

Na povabilo prireditelja bo v nedeljo prispela vrsta folklornih ansamblov iz sosednje Slovenije in Koroške, seveda bodo pri srečanju sodelovale vse folklorne skupine kapelškega prosvetnega društva. Za to priložnost so v Železni Kapli pripravili obširen spored, ki se bo pričel že v opoldanskih urah. Ob 11. uri bo pred hotelom Obir koncert godbe na pihala, ki bo z glasbo oznanila svečano vzdušje. To ne bo le za goste-turiste atrakcija, ampak tudi za domačine iz okolice, ki se bodo ta dan mudili v Železni Kapli. Ob 13. uri se bodo pred hotelom Obir začele zbirati folklorne skupine od blizu in daleč.

Ze samo zbiranje privabi mnoge ljubitelje folklorne, saj pisane noše vedno spet zbudijo pozornost v javnosti.

Prava paša za oči pa bo seveda povorka skozi trg, ko se bodo folklorne skupine premikale proti kraju srečanja, kjer se bo odvijal glavni spored prireditve. Na posebnem odru pred hotelom Obir bo vsaka izmed sodelujočih skupin nastopila s kratkim sporedom plesov. To bo spet enkratna priložnost za fotografe in filmske snemalce, saj bodo imeli dovolj priložnosti, ujeti v svoje objektivne pestrost in dragocenosti narodnih noš. Po končanem sporedu bodo tudi udeleženci imeli priložnost, da se zavrtijo ob ritmičnih godbah, pa tudi za prosto zabavo bo dovolj možnosti. Zato nikomur ne bo žal, če se bo v nedeljo napotil v Železno Kaplo, kjer bo prisrčno dobrodošel!

Za sklad Folteja Hartmana so darovali:

Namesto cvetja na grob	SPD „Št. Janž“	500.—
Martine Cvelf	družina Weiss	500.—
J. Hudl	Namesto venca na grob	200.—
Ob smrti tov. Pepija Beguscha	Terezije Hartman	
M. Wakounig, Ladine 185,	SPD „Vinko Poljanec“	1000.—
Bistrica v R.	družina Albert Katschnig	500.—
Intrade GmbH	Milena Gröblacher	300.—
Namesto venca na grob	Janko Ferk, Dunaj	100.—
Florijana Lapuša	SPD „Trta“ v Žitari vasi	1000.—
Krista in Fredi Kral	Marica Špicar, Ljubljana	100.—

litično organizacijo. Praktično vprašanje, ob katerem so se pogovori začeli, je bilo vprašanje slovenske zadrudne zveze.

Po poblebicitu je postalo čisto nemogoče, da bi slovenske zadruge imele svojo centralo še naprej v Ljubljani, saj to je sedaj bilo v drugi državi. Že devizni predpisi so takšno poslovanje onemogočali pa tudi sicer stvar ne bi bila vzdržna. Rešilno misel smo videli v tem, da bi ustanovili samostojno slovensko zadrudno zvezo. V ta namen pa je bilo treba dobiti stik z glavno Zadrudno zvezo na Dunaju, da bi našo zvezo sprejeli v članstvo, kakor je to zakon zahteval. Na Dunaju pa so se nas branili z izgovorom, da mi uradujemo v slovenskem jeziku in da zaradi tega ne moremo biti člani njihove zveze, ki je nemška. Po dolgem pogajanju in boju sem in tja smo morali napraviti koncesijo na ta način, da smo dejali, da sicer poslujemo v slovenskem jeziku, vendar da v uradnem občevaranju z glavno zvezo za nas to ni absoluten pogoj in da z njimi lahko občujemo tudi v nemškem jeziku. Tako so nas po dveh letih končno vendarle sprejeli.

Znano je, da je politično glavna opora slovenske zadrudne organizacije bila cerkev, da so v zadrudni organizaciji največ delali župniki, predsednik Slovenske zadrudne zveze je bil msgr. Podgorc, pozneje pa Vošpernik, ki je tudi bil močno krščansko socialno usmerjen in je izpolnjeval cerkvena navodila, tako da je naslonitev na socialdemokratsko banko seveda politično bila nemogoča.

Trudil sem se, da bi slovensko politično organizacijo kolikor moč odtegnil cerkvenemu vplivu. V tistem času je za to bilo nekaj pogojev, predvsem zaradi očitno protislovenske politike škofa Hefterja.

V okviru slovenske politične organizacije je nastajalo določeno nasprotje na eni strani med Podgorcem, ki je neomajno zagovarjal povezavo s škofovo krščansko socialno politiko, in pa med drugimi duhovniki. Vendar vsa ta nasprotja ne bi mogla pripeljati do kakšne večje spremembe v politični orientaciji slovenske organizacije, dokler ne bi bilo mogoče postaviti poleg škofije za Slovence boljše alternative.

(Se nadaljuje)

Franc Petek SPOMINI

20

Tega pisma nisem mogel dobiti v roke, imel pa ga je Lučovnik, ki je bil Randlov tajnik, a prepisa ni bilo mogoče dobiti. Ne vem ali kak prepis še kje obstaja ali ne. Za njegovo vsebino pa vem od Randla samega, ki mi je o njem povedal, ko sem ga zdravil. Pismo ga je tako razžalilo, da se je pred menoj jokal in vzdihoval, da je vendar samo dobro hotel in da kaj takšnega pač ni zaslužil.

Drugo dejanje, ki je dokazovalo škofovo Slovencem neprijazno satlišče, je bil izgon slovenskih duhovnikov, ki sem ga že omenil. Tretja stvar je bila tista spomenica, ki sta jo škofu prinesla Poljanec in Kraiger, kakor sem že opisal, in ki je ni hotel sprejeti, pozneje pa skušal dobiti njeno besedilo. Na političnem društvu smo večkrat govorili o razmerju do škofa in kolikor se spominjam, smo sprejeli sklep, za katerega se mi zdi, da je stal celo v programu političnega društva, namreč, da si je treba prizadevati za slovenskega škofa. Vsekakor pa je bil določen čas, ko se je Rožman jako močno zanimal za Koroško in ko je mogoče tudi padla beseda — slovenski škof. Takrat je večkrat prihajal na Koroško, hodil okrog in govoril in baje je škof Hefter potem direktno interveniral in dosegel, da Rožman na Koroško ni več prihajal. Ne spominjam pa se o kaki intervenciji pri nunciaturi na Dunaju, ki jo omenja „Koroški Slovenec“.

Praktičnega pomena je bilo v resnici le dejstvo, da je slovenska duhovščina uvidevala, da je treba znova premisliti, na kakšno podlago naj se postavi slovenska politična organizacija. Da to ne more več biti Slovenska ljudska stranka je bilo jasno, saj je središče te stranke bilo v Ljubljani, od katere so nas ločile državne meje. Podobno je bilo treba osamosvojit tudi prosvetno organizacijo, zadrudno organizacijo itd.

Vse o volni Ljubezen in oblastnost ne gresta vkup

KAKO RAVNATI Z RAZPARANO VOLNO

Debelino igel morate vedno prilagoditi debelini volne, saj bodo sicer zanke neenake.

Zelo pozorni morate biti tudi na razmerja, ki so dana v navodilu za pletenje. Če piše, da je 10 zank vodoravno 5 cm oziroma 6 vrst ustreza višini 4 cm (ali podobno), mora tudi vaš izdelek biti tak. Da boste to dosegli, spletite — preden boste začeli pletvi stvar, ki jo želite — majhen kvadrat in pogledajte razmerja. Šele ko jih boste uskladili začnite z delom. Če razmerja niso prava, naredite nov kvadrata, seveda zamenjajte igle, ali pa se potrudite in poskušajte pletvi mehkejši ali čvrstejši zanke.

Če pletenja niste povsem vešč, vam svetujemo, da si pripravite kraj po vaših merah in pletete po kroju.

Nikoli ne spreminjajte označenega rokavnega izreza, celo takrat ne, ko boste morali razširiti ali zožiti pas. Če boste spremenili rokavni izrez, ne boste mogli všiti rokava.

Izdelane kose pletenja prelikajte prek vlažne krpe, vendar tako, da jih boste na robovih pripeli na podlogo z bucikami. Dele pletenja sešijte šele, ko se bodo po likanju popolnoma osušili.

Izogibajte se šivov, ki jih morate likati na obeh straneh. V tem primeru bo bolje, da dele pletenja skvačkate.

Tudi šive morate prelikati z vlažno krpo, saj jih boste tako stanjšali.

Pri razdiranju volnenih izdelkov volno najprej rahlo navijte v klobčič, šele nato jo namotajte (zelo mehko in brez natezanja) v štrno, ki jo boste ob strani zvezali, da se vam pri pranju in sušenju niti ne bi pomešale. Volno operite v blagi milnici ali posebnem prašku za volno, in to z rahlim gnetenjem, ne smemo pa je drgniti. Izperite jo v mlačni vodi, da se ne bo skrčila, nato pa jo položite na leseno podlogo, da se osuši. V predvilo dajte manjši predmet, da se bo volna lepo poravnala.

Ko bo volna popolnoma suha, jo namotajte v klopke in lahko začnete pletvi. Pri že uporabljeni volni vedno uporabite pol številke debelejši pletilke, pletenje bo spet rahlo.

Enobarvne pletenine peremo tako, da v mlačni vodi najprej raztopimo prašek za pranje volnenih izdelkov, in sicer v točno določenem razmerju. V raztopino potem potopimo obleko in jo peremo tako, da jo samo gnetemo. Če so na njej madeži, ki jih morate oprati posebno skrbno, si pred pranjem obrobite ta mesta z belo nitko (po pranju jo boste zlahka odstranili) in jim namenite več pozornosti. Volnene obleke izpirajte v mlačni vodi enako topli, kot je bila tista, v kateri ste obleko prali. Vodo moramo pri izpiranju večkrat zamenjati, tak da izginejo tudi najmanjši sledovi milnice.

Tudi sušenje pletenih oblek je zelo pomembno. Gotovo že veste, da pleteno obleko ne ovijamo, ampak samo odstranimo vodo in jo zavijemo v suho brisačo, da frofir popije vodo. Močno stisnite brisačo skupaj z obleko, da se bo čim več vode izločilo, šele nato obleko sušite. Prav gotovo pa ni vseeno, kako boste obleko sušili. Razgrnite jo prek brisače, poravnajte vse gube (če je potrebno, rahlo razširite dele, ki so se nekoliko skrčili, da boste dobili prvotno obliko). Pletene obleke sušite čim dlje ob peči ali toplotnih virih, nikoli na soncu. Zlikajte jo, še preden se popolnoma posuši, toda prek suhe flanelaste krpe.

Drugačen je način likanja moher volne. Na obleko položite vlažno platneno krpo in likajte prek nje, vendar zelo rahlo in pri tem pazite, da se krpa pod likalnikom ne posuši.

Večbarvne obleke peremo in izpiramo hitreje kot enobarvne, saj moramo paziti, da se barve ne razlijejo, v zadnjo vodo pa moramo pri izpiranju dodati še malo kisa. Sicer pa je način sušenja enak, le da moramo vmes položiti bel kos papirja, da ne bi barve z enega dela prešle na drugega.

Sintetična volna je zelo lepa, niti so enake, prijetno jo je pletvi, lahka je, zahteva pa poseben način pranja. Pogosto se obleka iz sintetične volne zaradi nepravilnega pranja popolnoma uniči (raztegne ali stisne se tako, da je ne moremo več popraviti). Da bi se temu izognili, moramo tako obleko prati v hladni vodi, v kateri smo pred tem

„Mož mi kar naprej pridiga“, pripoveduje mlada ženska. „Razlaga mi in razlaga, sploh mu ni mar, ali je meni za to, da kaj izvem ali ne. Vrh tega se za marsikaj pomembnega odloči brez mene. Prepričan je namreč, da tako ali tako zmerom vse boljše ve kakor jaz. Ta učiteljska žilica mi gre že pošteno na živce...“

Kaj se je zgodilo? Ko sta se spoznala, je mladi ženski ugajala prav ta prijateljeva razsodnost. Všeč ji je bilo, ker je za vse poskrbel, jo obvaroval zapletljivosti in ji vseskozi dajal čutiti, da je pri njem na varnem. V zakonu se je sčasoma vse spremenilo. Nezadovoljstvo v njej narašča, njegovega vedenja ne more več prenašati.

Drugi primer. Skupaj sta že lep čas. Moški se zanima za veliko takšnih stvari, ki njegove žene niti malo ne privlačijo. On jo razume, zato bi rad kdaj hodil svoja pota, toda vsakokrat, ko omeni, da ga zvečer ne bo doma, mu ona uprizori enak prizor. „Kar izvoli, le pojdi, tako ali tako sem zmerom sama in samo garam

Ni lahko ugotoviti, kateri izmed partnerjev je močnejši — če sploh je. Včasih tega niti sama ne veša. Zelo veliko je namreč orožij, s katerimi se ustrahuje.

zate...“ Konča se tako, da on ostane doma in je ves čemer, ali pa gre kljub vsemu ven in ima pokvarjen večer, ker ga grize slaba vest.

Obe zgodbi sta različni, a če natanko preudarimo, imata vendarle nekaj skupnega: pri obeh parih je eden izmed partnerjev tak, da hoče zmerom uveljaviti svojo voljo — seveda vsak na svoj način. Pri prvem paru je docela očitno, kateri izmed partnerjev je močnejši in kateri šibkejši, bodisi prej bodisi zdaj. Pri drugem paru niti ne zbode v oči, kako pravzaprav žena hudo gnjavi moža.

ZVIJAČAM NI KONCA

Med partnerjema se takšne igrice pletejo pogosteje, kakor si mislimo. Še zdakele ni res, da je zmerom moški listi, ki v zakonu ali prijateljstvu igra vlogo močnejšega.

Mnogi ljudje hočejo uveljaviti svojo voljo pri partnerju. Tega ne počno zmerom zavestno, niti ni mogoče vselej razkrinkati.

Carski rez s premislekom

V zahodnoevropskih deželah se zdravniki po zgledu svojih ameriških stanovskih tovarišev vse pogosteje odločijo za carski rez, tudi pri ženskah, ki bi lahko rodile brez operacije. Carski rez je nujen in upravičen v primerih, kadar ima mati preozko medenično dno, kadar je otrok v prečni legi, kadar grezi nevarnost, da se bo otrok zapletel v popkovo, in še nekaterih primerih. Nekateri ženske pa se bojijo popadkov in bolečin, in če imajo možnost pa denar, prepričajo svojega zdravnika, da jim napravi carski rez. V takšnih primerih opravi zdravnik poseg zaradi materinega udobja, namesto da bi mislil predvsem na otrokovo dobro.

Ženske, ki zahtevajo carski rez, pa se premalo zavedajo nevarnosti, brez katerih tu ta operacija ni. Statistika kaže, da je smrtnost med novorojenčki, ki se rodijo po naravni poti, dvakrat manjša kot pri otrocih, ki pridejo na svet s carskim rezom, pri čemer pa je le treba upoštevati tudi to, da se zdravnik odloči za carski rez predvsem v primerih, ko je otrok šibak.

Zdravniki ne bi smeli misliti le na svoj žep in ženske ne le na svoje udobje, piše zdravniška strokovna revija Selecta, iz katere smo povzeli te vrstice.

raztopili prašek za pranje. Uporabiti moramo večjo posodo, da se pri pranju niti ne bi lomile. Likanje navadno ni potrebno, če pa hočete, da bo obleka bolj gladka, jo prelikajte z mlačnim likalnikom na notranji strani.

Mešanica volne in sintetične volne zahteva enako nego kot sintetična volna.

Partnerja se ne moreta sporazumeti, kaj naj bi delala zvečer. On bi bil najrajši doma, ona bi rada, da bi šla skupaj v kino. „Vse srajce sem ti zlikala, zdaj greš lahko z mano vsaj v kino,“ mu reče, v njenem glasu je že prikrita groznja. Pa ne da ga skuša malo izsiljevati? Tudi prevelika skrb se pogosto spremeni v sredstvo za pritisk.

Vsi poznamo take primere. Koliko je mater, ki s svojo vneto ljubeznijo otroka prav dušijo! Po enakem načelu ravnajo žene z možmi. Skrbijo prav za vse, smukajo se okrog moža in se mu dobrikuje, mu skušajo vsiljevati svojo voljo in vse, kar je v zvezi z njim, narediti do popolnosti skrbno. Ne morejo živeti brez občutka, da so koristne, da mož brez njih ne more. Niti ne zmenijo se za to, da gredo partnerju s svojim pokroviteljskim ravnanjem na živce. Kako neki, saj vendar dobro mislijo! Niti ne opazijo, da partnerja s svojo skrbnostjo utesnjujejo, mu ne dajo dihati.

Sredstvo za pritisk, pa še prav uspešno, je lahko tudi bolezen. Oglasi se vsakokrat, ko se človek znajde v položaju, ki mu ni všeč. „Tako strašno me boli glava. Ne zdržim več. Prosim, odpraviva se domov.“ Tako moleduje dekle na zabavi, ker je opazila, da se njen partner že celo uro pogovarja s prikupno mlado žensko. Dekletu se zdi, da je prijatelj nima dovolj rad, zato želi s svojo prošnjo pritegniti nase svo prijateljstvo pozornost.

Kaj se potemtakem skriva v ozadju razmerja, v katerem eden izmed partnerjev zmerom skuša drugemu vsiliti svojo voljo? Velikokrat je to želja, da bi imel drugega samo zase. Včasih tudi mnenje, da bo drugi samo takrat pravi, kadar bo natanko tak, kot je bil v sanjah, v času najbolj vroče zaljubljenosti. To velikokrat doživljajo pari, v katerih eden od partnerjev misli, da je drugi njegova last. Ali ga skuša prevzgojiti ali spremeniti po svojem okusu. Psihologi pravijo temu želja po prevladi, razlagajo pa, da je to oslabljena oblika nasilja. Sliši se nemara malo prenapeto, toda to dvojje ima le nekaj skupnega. Nekdo je potisnjen v meje, v okviru katerih se more gibati in delati. Ta človek se bo že kako skušal braniti. Toda z ljubeznijo in s pravim partnerstvom to nima dosti skupnega.

STRAH PRED OSAMLJENOSTJO

Pred oči si kaže priklicati, kakšno je vzdušje v takem sožitju. Osebnostni ni močan tisti, ki drugega zatira. Močna osebnost se nemara bolj razodeva s tem, da partner jemlje partnerja takega, kakršen je. K temu sodi tudi to, da drug drugemu puščata prostost, ker se oba zavedata, da je njuna vez trdna in je nič ne more zrahljati. Nasprotno pa bo človek, ki živi v nenehnem strahu, da ga bo partner zapustil,

storil vse, samo da bi ga privezal nase. Vseeno je, ali so njegove slutnje utemeljene ali ne. Večino ljudi od časa do časa navdaja strah, da bi ostali sami. In prav ta strah je največkrat kriv, da partner začne gnjaviti partnerja.

V razmerju, v katerem vlada zatiranje, ne more biti ljubezni, pravijo psihologi in pri pojmu ljubezen upoštevajo proces, ki se nenehno spreminja. Vsakdo med nami ve iz svojih izkušenj, kako je s to stvarjo. Čustva v zvezi s partnerjem se spreminjajo in tudi sami se razvijamo, spreminja pa se tudi partner in v skladu s tem se spreminjata njegovo mišljenje in ravnanje. Velikokrat se zgodi, da nam je te spremembe težko jemati z razumevanjem.

On si je med kolegi našel prijatelje in je pogosto skupaj z njimi. Rad bi, da bi se jim kdaj pridružila še ona. Ona pa dvomi o tem, da bi ji njegova družina ugajala, bolj je prepričana, da se bo dolgočasila, čeprav sploh nobenega med njimi ne pozna. Prav ob takšnih priložnostih se rado zgodi, da vsekakor skuša partnerja obdržati v starih tirnicah. To skuša doseči prikrito, včasih pa udari kar naravnost. Partnerstvo postaja togo, nič več ga ne preveza življenje.

Kaj naj človek stori, ko opazi, da partner ali partnerka uporablja svojo moč? Kako naj se odzove, ko zasluži, da ona hlini neobogljnost samo zato, da bi ga priklenila nase?

MOČ NAVADE

Zgodbe posameznih parov so različne, jedro je mogoče izluščiti samo po številnih pogovorih. Ko se pogovarjata, morata oba jasno opredeliti svoje želje in pričakovanja. Na srečo se velikokrat dobro izteče, oba sta pripravljena na popuščanje in skušata drug drugega razumeti. Največkrat se je v njuno razmerje nevršenost prikradla z močjo navade, priplazila se je potihem in počasi, da se niti zavedala nista, kako se njuno sožitje rahlja in gresta drug drugemu na živce.

Marsikdo se zave, da do partnerja ni zmogel nikakršne obzirnosti, zgodi se, da je ves osupel, ker se mu postavi po robu. Tisti, ki nikdar ne pove, česa si želi, ki zmerom samo požira in požira, se kajpada ne sme čuditi, da partner tega sploh ni opazil in je bil prepričan, kako je vse v najlepšem redu.

Ni pa zmerom vse samo črno, to je tudi treba vedeti. Zena, ki možu svetuje, kadar kupujeta garderobo zanj, kaj mu pristaja in česa naj se varuje, še ni oblastna diktatorica. Tudi on še ni glavni pri hiši, če kdaj vzame pobudo v svoje roke. V dobro utečenih razmerjih se navadno pokaže, da je za nekatere stvari pravičnejša ona, medtem ko se pri drugih boljše odreže on. Si pač razdelita delo in področja, zato jima gre še bolj skupaj, ker nosita vsak del bremena in skrbi.

Človeka, ki se dobro poznata, natanko ve, da imata vsak svoje zares izvrstne lastnosti, pa tudi take, ki jih ne bi rada priznala. Če se imata rada, se bosta domenila tako, da bo delo opravil tisti, ki je pri njem spretnejši. Zato drugi ne bo niti prikrajšan niti nevoščljiv. Takšni dogovori so največkrat tihi, partnersva ne spodkopujejo, ampak ga kvečjemu utrjujejo.

Drobni nasveti

- Kadar dušite svinjska ali telečja jetra, jim dodajte malo konjaka. Okus bo veliko boljši.
- Ostalo vam je nekaj beljakov? Naredite žličnike za juho: potrebujete 4 beljake, 10 dag drobtin, sol, za oreh maščobe in sesekljan zeleni peteršilj. Dobro zmešajte in zakuhajte v vrelo juho. Kuhajte naj se 10 minut.
- Krompirjevi ocvrtki bodo bolj okusni, če boste testu dodali šilce žganja.
- Krompirjeva solata bo posebno okusna, če boste olupili in narezali še vroč krompir in ga prelili z oljem, vinom in nemastno juho. Kis in druge začimbe dodajte šele, ko se krompir ohladi.
- Tanko razvaljano listnato testo se rado trga, ko ga dajemo na pekač. Zato razgrnite po mizi alu folijo, razvaljajte testo kar na njej, potem pa ga dajte v pekač skupaj s folijo.
- Kuhinjski izlivek iz nerjaveče kovine boste zelo lepo očistili s pralnim praškom, ker vsebuje mehčalec in tako preprečuje nastajanje grdih lis od vode. Zatem zdrgnite izlivek s suho krpo ali papirnato brisačo.

Dobrote iz okroglih jagod

KRUHOV NARASTEK Z grozdem

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g grozdja, 150 g belega kruha (lahko tudi rezine za toast), 1/4 l poljubnega sladkega desertnega vina, 50 g surovega masla, 80 g sladkorja, 3 jajca, nekaj kapelj limoninega soka, 100 g sesekljanih mandeljnov ali lešnikov, ščepec soli, maščobo za pekač, malo drobtin.

Grozde jagode razpolovimo in odstranimo peške. Kruh narežemo na majhne kocke in prelujemo z vinom. Maslo penasto umešamo s sladkorjem in postopoma dodamo tri rumenjake. Potem primešamo grozde jagode, limonin sok, sesekljane mandeljne ali lešnike, sol in ožet kruh. Beljake stepemo v trden sneg in ga previdno primešamo zmesi.

Posodo za narastke namažemo z raztopljeno maščobo in potresemo z drobtinami. Napolnimo jo z maso in pečemo v pečici pri 175 stopinjah eno uro. Namesto vin lahko

za namakanje kruha uporabimo tudi mleko (za otroke) ali pa jabolčni sok, ki smo mu dodali malo limoninega soka.

PAPRICIRANO KISLO ZELJE Z GROZDNIMI JAGODAMI

Za 4 osebe potrebujemo: 1 žlico masti (najboljša je gosja), 1 čebulo, 500 g kislega zelja, 1 žlico sladke rdeče paprike, 1/8 l belega vina, mešane začimbe po okusu. 250 g belih in rdečih grozdnih jagod.

Maščobo razpustimo in stremo nanjo olupljeno in drobno sesekljano čebulo. Potresemo s sladko rdečo papriko in 2 minuti pražimo na slabem ognju. Dodamo oprano kislo zelje, prilijemo vino in dušimo 10 minut. Potresemo z začimbami (sol, poper, kumina, brinove jagode...) Razpolovimo grozde jagode in, če se le da, odstranimo peške. Polovice jagod stremo na zelje, rahlo premešamo in dušimo še 5 minut.

DR. TONE JELEN

Po Češkoslovaški in v Pragi

Nespremenljiva točka potovalnega programa je bilo mesto Hradec Kralove (Königsgrätz), kjer je leta 1866 Prusija premagala Avstrijo...

Waldsteinov, znamenita stavba z obširnimi zgrafskega okrasom. V njem in na letnem odru na vrtu se vršijo vsakoletni festivali češke, posebno pa Smetanove muzike.

hovemu vplivu branil tudi na verskem polju in zaprosil bizantinskega cesarja Mihaela III., naj mu pošlje misijonarje, ki bodo učili njegov narod v slovanskem jeziku.

5 Brna, kjer je leta 1805 premagal združene avstrijske in ruske vojske, mogel nekoliko oddahniti. Za časa Avstro-Ogrske je Spielberg bil največji zapor za politične jetnike.

Reka Svitava nas je spremljala proti jugu do izliva v Dyjo proti mestu Vreclovu, mimo znanih Mikulčic, kjer smo hoteli videti obširne izkopanine središčnega mesta stare Moravske ob reki Moravi.

BRNO - Peter-Pavlova cerkev

jim tamburaškim zborom koncert. Gostilna pri Kruiszu nas je prijazno sprejela in smo naposled imeli lep užitek hrvaške tamburaške godbe...

Dr. Tone Jelen

RADIO - TELEVIZIJA

LJUBLJANA

PETEK, 26. 7.: 17.55 Poročila - 18.00 Naš prijatelj Tito, nadaljevanje - 18.15 Obiskovalci, češkoslovaško-zahodnonemška nadaljevanje - 18.45 Železi ste, pogledite, poučno zabavno oddaja - 19.15 Risanka - 19.24 TV in radio nočoj - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.55 Vreme - 20.00 Živi planet: Gozdovi Severa, angleška dokumentarna serija - 20.55 Ne prezrite - 21.10 Gostovska kronika, ameriška nadaljevanje - 22.00 Dnevnik - 22.10 Robin Hood in Mariana, angleški film.

19.15 Risanka - 19.24 TV in radio nočoj - 19.26 Zrno do zrna - 19.30 Dnevnik - 19.50 Vreme - 20.00 Zadrski memento - 20.55 Jazz na ekranu: Dr. Umezu Band - 21.25 Športni pregled - 21.55 Poročila.

Slika iz Avstrije - 18.30 Mi - 19.00 Avstrija danes - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Komisar - 21.20 Iluzije - 22.10 Šport - 23.10 Poročila.

Grant - 15.30 Počitniški koledar - 16.05 Pustolovščina na malajskih otokih - 16.30 Izginula krona - 16.55 Mini-ČVS - 17.05 Tao - 17.30 Na pesku grajeno - 17.55 Otrokom za lahko noč - 18.00 Slike iz Avstrije - 18.30 Mi - 19.00 Avstrija danes...

božja služba Bregenskih slavnostnih iger - 11.15 Bobosse - 12.45 Orientacija - 15.00 Športni popoldan - 17.00 Avstrijska ljudska glasba - 17.45 Pop suvenirji - 18.30 Brez nagobjčnika - 19.30 Čas v sliki - 19.45 Zakladnica Avstrija - 20.15 Misionarja - 21.45 Poročila - 21.50 Čikago 1930 - 22.40 Sedem dni športa - 23.00 Kamorni koncert - 0.10 Poročila.

Slovenski VESTNIK Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

AVSTRIJA 1

PETEK, 26. 7.: 9.00 Poročila - 9.05 Risanka - 9.30 Instrukcija: angleščina - 10.00 Instrukcija: latinščina - 10.30 Dih Riviere - 12.00 Nezaslužena dediščina - 13.00 Poročila - 14.40 Soncu nasproti - 15.30 Počitniški koledar - 16.05 Kremenčkovi - 16.30 Za predšolske otroke - 16.55 Mini-ČVS - 17.05 Tao - 17.30 Anna, Ciro & Co. - 17.55 Otrokom za lako noč - 18.00

AVSTRIJA 2

PETEK, 26. 7.: 16.25 Monaco Franze - 17.15 Strupi v živalskem svetu - 18.00 Panoroptikum - 18.30 Otvoritev salzburških slav: nostnih iger 1985 - 19.15 Takrat - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Dalaj Lama iz Tibeta - 21.10 Takrat - 21.15 Čas v sliki - Politika v petek - 22.05 Saskatschewan - 23.30 The munsters - 23.55 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE

- AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00 ure Pe 26. 7.: Čas, ki živi. So 27. 7. Duhovni nagovor (mag. Hanzej Olip, župnik v Šmarjeti). Voščila (Danica Urschitz). Ne 28. 7.: Za dobro voljo.

OBIŠČITE

Werner Bergovo galerijo V PLIBERKU Odperta je dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure. Po 29. 7.: Kontakt. To 30. 7.: Partner. Sr 31. 7.: Alpe-Jadran. Če 1. 8.: Rož-Podjuna-Zila. Pe 2. 8.: Čas, ki živi.

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

SSK „Obir“ v prvem razredu Lukan v predstojništvu KSV!

Šahisti Slovenskega športnega kluba „Obir“ iz Železne Kaple bodo v prvenstveni sezoni 1985-86 tekmovali v prvem razredu-vzhod! To se je zvedelo na nedeljski konferenci predsednikov koroških šahovskih klubov, ko je bila objavljena razporeditev moštev za prihodnjo sezono. A ne samo Kapelčani kot petouvrščeni, temveč tudi še šestouvrščeni iz drugega razreda so napredovali v prvi razred - ker so se v višjih ligah neki klubi razpustili. Za Polanškovo ekipo se začne prvenstvo 15. septembra, število igralcev pa morajo povečati od šest na osem.

Šahovsko društvo Slovenske športne zveze bo tekmovalo kar v treh razredih: prvo moštvo v drugem razredu-vzhod, drugo moštvo v tretjem razredu-sredina ter tretje moštvo v tretjem razredu-vzhod. Torej slovenskega derbija zaenkrat še ne bo.

Pri volitvah v predstojništvo Koroške šahovske zveze (Kärntner Schachverband - KSV) je prišlo do nekaterih pričakovanih sprememb. Za nas je pomembno, da je bil izvoljen v predstojništvo šahovske zveze tudi vodja ŠD SŠZ Ivan Lukan, ki bo tam zagovarjal interese slovenskih šahistov. Predsednik KSV je ostal Erich Krieß, njegov namestnik je šolski ravnatelj Pepi Gallob.

Udeleženci konference so dobili tudi najnovejši seznam Elo-točk koroških igralcev. Najvišje Elo-število ima edini avstrijski velemojster Karl Robatsch z 2417 točkami, njegovo mednarodno Elo-število pa znaša celo 2430 točk. V seznamu je navedenih 1413 šahistov, ki so v preteklem polletju igrali za 69 klubov. Precejšnje pa je tudi število tistih, ki še nimajo točk, imenovanih po matematiku A. Elo. Od na-

vedenih 1413 igralcev je J. Polanšek 166., A. Gallob 219., G. Živkovič 292. in F. Rulitz 393. Med mladinci (Jugendspieler) zaseda Rulitz celo 21. mesto.

Pregled Elo-točk slovenskih šahistov (v oklepaju staro število):

Jurij Deisinger	2213 (2234)	Post SV
Justin Polanšek	1932 (1909)	SSK Obir
Alojz Gallob	1890 (1918)	SD SŠZ
Gorazd Živkovič	1854 (1840)	SD SŠZ
Franci Rulitz	1809 (1791)	SD SŠZ
Adem Ramaš	1796 (1775)	SSK Obir
Ivko Ferm	1753 (1753)	SD SŠZ
Rainer Straßer	1722 (1785)	SSK Obir
Jože Lukan	1711 (1711)	SD SŠZ
Peter Jammer	1707 (1747)	SSK Obir
Franc Žužek	1692 (1692)	SD SŠZ
Branko Kolter	1665 (1617)	SD SŠZ
Ivan Lukan	1661 (1693)	SD SŠZ
Vidi Sitter	1657 (1627)	SS SŠZ
Emanuel Polanšek	1653 (1661)	SSK Obir
Helmut Haller	1650 (1650)	SSK Obir
Antonija Einspieler	1642 (1592)	SD SŠZ
Bernard Olip	1629 (1629)	SD SŠZ
Matevž Wieser	1598 (1590)	SD SŠZ
Johann Stofjier	1597 (1546)	SSK Obir

Šah: Vidmarjev memorial

V Cankarjevem domu v Ljubljani se je pred enim mesecem končal t. i. Vidmarjev memorial, šahovski turnir v spomin na enega največjih šahistov slovenskega naroda. Letos je bil to šesti spominski turnir in hkrati tudi jubilejni. Milan Vidmar - starejši brat Josipa Vidmarja - je bil rojen leta 1885, torej so letos praznovali 100-letnico njegovega rojstva. Po poklicu je bil elektrotehnik, a ukvarjal se je tudi s šahovsko teorijo in publicistiko. Bil je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter seveda šahovski velemojster. Umril je leta 1962.

Memoriala se je udeležilo dvanajst vrhunskih šahistov, med njimi celo bivši svetovni prvak Smislov, in vsak je igral z vsakim. Vrstni red pred zadnjim kolom je obetal napet in borben fini: vodila sta namreč madžarska velemojstra Ribli in Portisch - nasprotnika v zadnjem kolu - z istim številom točk. Vendar se je njuna partija brez tveganja končala z „velemojstrskim“ remijem, tako sta imela oba 7 točk. Prav tako 7 točk si je priboril angleški velemojster Miles in ti trije so si potemtakem delili prvo mesto.

Najboljši Jugoslovan je zasedel peto mesto (Predrag Nikolič), najboljši Slovenec pa sedmo do deveto (Bruno Parma).

ki bi vlagali čas in trud v šahovsko delo z mladino. Za bodočnost pa kljub temu upamo, da se bojo vrnili naši zlati časi Singerja, Lukana in Deisingerja.

Najboljši Jugoslovan je zasedel peto mesto (Predrag Nikolič), najboljši Slovenec pa sedmo do deveto (Bruno Parma).

Šah pri nas in v Sloveniji

Razna dejstva kažejo na to, da slovenski šah na južnem Koroškem ekspandira in da se kraljeva igra vse bolj uveljavlja med pripadniki slovenske manjšine. Letos se je povečalo število klubskih igralcev pri šahovskem društvu Slovenske športne zveze za več kot 200 odstotkov! Vprašamo se seveda ali se to dogaja v povezavi z razvojem v sosednji Sloveniji. Temu pa ni tako. V Sloveniji namreč šahovski razvoj stagnira in se po izjavah ekspertov nahaja na najbolj nizki kakovostni ravni v svoji več kot šestdesetletni zgodovini. Slovenija danes nima niti igralca, ki bi jo zastopal na državnem prvenstvu, kaj šele v reprezentanci. To pa kljub temu, da je v Sloveniji okoli 10.000 organiziranih šahistov in da poleg tega igra šah še okrog 350 tisoč ljudi. Preračunano na nekakeš „šahovski družbeni proizvod“ na prebivalca, ima na primer samo še Islandija večjega od Slovenije!

pa se bi morali popolnoma profesionalizirati, kar je seveda veliko tveganje. Kajti komur ne uspe prodor v svetovni vrhunski šah od katerega bi tudi lahko živel, zaostane za desetletje in več za svojo generacijo. To pa ni samo problem nadarjenosti, temveč tudi treninga in s tem povezane finančne obremenitve. V tem oziru pa stoji v ospredju kritike Šahovska zveza Slovenije, ki svojim članom ne more nuditi zadostnih denarnih podpor. Prireja tudi premalo mednarodnih turnirjev, na katerih bi se domači igralci lahko pomerili s svetovno elito. V zadnjih šestih letih je bil v Sloveniji Vidmarjev memorial edini večji turnir, medtem ko imajo ponekod v Jugoslaviji po več takšnih turnirjev na leto.

Velika hiba za šahovski razvoj v Sloveniji je med drugim primanjkljaj šahovskih vzgojiteljev za mladino. Medtem ko imajo na primer v Sovjetski zvezi že vrsto let vpeljan visokošolski študij za šahovske pedagoge, se ukvarjajo s slovensko šahovsko mladino le mentorji brez specifične izobrazbe (v Sloveniji igra polovica učencev v celodnevni osnovni šolah šah!). Kako pa je pri nas na Koroškem? V ljudskih šolah o šahu sploh ni duha ne sluha, na srednjih šolah pa ni dosti drugače. Obstaja le neke vrste šolarsko prvenstvo, o katerem se v javnosti ne zve skoraj ničesar. Zato tudi ni čuda, da se dijaki naše osrednje izobraževalne institucije (ZG za Slovence) - verjetno iz nevednosti okoliščin - še nikoli niso udeležili teh tekmovanj. Saj tudi pri nas manjkajo mentorji,

ki bi vlagali čas in trud v šahovsko delo z mladino. Za bodočnost pa kljub temu upamo, da se bojo vrnili naši zlati časi Singerja, Lukana in Deisingerja.

Šahisti pozor!

Prvi redni trening (oziroma klubski večer) za šahiste Slovenske športne zveze bo v četrtek 1. avgusta od 17. ure naprej v gostilni Pri Joklnu.

Nogomet

V pripravljani tekmi proti drugoligašu SV Šentvidu je Slovenski atletski klub podlegel z 2:4 (0:2). Oba gola za SAK je dal Marjan Velik. Isti igralec hoče baje zapustiti slovenski klub in se preseliti v prvi razred k Wölfnitzu. Tudi Roman Raczynski v naslednji sezoni ne bo več nosil majice SAK. Vendar je odrezal znatno bolje kot Velik: za eno leto si ga je izposodila celovška Austria.

Nogometaši iz Bilčovsa so porazili sovrstnike iz Pokrč/Poggersdorf s 4:1 (4:0). Moštvi iz Pliberka in Gospe Svete sta se ločili neodločeno 2:2 (0:1).

Župnik Jakob Škofič - sedemdesetletnik

Te dni mineva sedemdeset let, odkar je 25. julija 1915 v Čarčah pri Velikovcu zagledal luč sveta, sedanji loški župnik Jakob Škofič. Izhaja kot prvi otrok iz številne, kmečke družine in že kot takemu mu ni bilo življenje le praznik. Že od mladih let je bil soočen s trdim kmečkim življenjem našega človeka, ki mu tedaj res ni bilo kaj prizanešenega. Šolal se je na osnovni šoli v Šmarjeti, na gimnaziji v Celovcu ter po končanem zrelostnem izpitu vstopil tam tudi v semenišče. Študije je končal leta 1941, ko se je pod takratnim režimom na Koroškem že pričelo preganjanje slovenskih duhovnikov-narodnjakov. Toda to ni plašilo mladega človeka, ostal je zvest svojemu narodu, le še bolj je gorel za svoje poslanstvo, za svojo očetnjava. 6. julija je zapel mladi duhovnik novo mašo v Šmarjeti ter nato kaplanoval v Zagorici, Šentjakobu v R., Tinjah in Pliberku. Nato je bil nastavljen še v Slov. Plajberku, Galiciji in končno po dr. Ogrisovi upokojitvi leta 1957 prevzel faro v Ločah. Kljub svojim sedemdesetim letom opravlja še zdrava leta!

danes svojo službo in je vrhu tega še poln podjetnega duha. Lepo urejene, obnovljene ali popravljene so tako cerkve v Ločah, v podružnicah v Bačah, Podgorjah in Rutah, kar je v veliki meri njegova zasluga. Srčna skrb mu velja danes predvsem starim ljudem in bolnikom, katerim prinaša tolažbo v njih togotah. Večkrat tudi obiskuje slovenske prireditve in je dobro naklonjen domačemu prosvetnem društvu. V teh dneh je bil jubilat deležen številnih slavljenj s strani vernikov, domačih društev in ustanov. Poleg cerkvenih pevcev so slavljenca počastili tudi društveniki SPD „Jepa-Baško jezero“ z moškim zborom ter se zadržali z njim v prijetni družabnosti. Predsednik društva je v kratkem orisal lik sedemdesetletnika ter mu čestital ob visokem jubileju in izrekel še najboljše želje za prihodnost.

Tem željam se pridružujejo tudi številni znanci in prijatelji od blizu in daleč, ki cenijo in spoštujejo župnika Jakoba Škofiča.

Božji blagoslov in še na mnoga, F. Č.

Na Koroškem 25 žrtev nevarnih klopov

Ze večkrat smo pisali in opozarjali na nevarnost klopov, ki prenašajo oziroma okužujejo živa bitja, med njimi tudi ljudi z nevarno boleznijo. Vgrizi teh klopov namreč povzročajo vnetje možganske mrežne. Za to nevarno boleznijo je umrlo že precej ljudi. Trenutno imamo na Koroškem 25 bolnikov, ki trpijo na vnetju možganske mrežne, ki so ga povzročili klopje. Po vsej Avstriji je 78 primerov te bolezni. Najbolj izpostavljeni klopom in tej nevarni bolezni so kmetje, ki se mnogo gibljejo v naravi. Injekcije proti okuženim klopom so precej drage,

vendar imajo kmetje pri svoji socialni zavarovalni ustanovi popust. Kljub zadostnim opozorilom o tej nevarnosti, kmetje to niso vzeli preveč resno, tako da imajo sedaj posledice.

Necepljenim osebam proti klopom svetujejo zdravniki, da se dajo takoj cepiti - v teku enega leta so potrebne sicer tri injekcije - vendar tudi že prva injekcija daje gotovo varnost proti tej zavrati bolezni. Torej še je čas da se zavarujemo proti težkim posledicam teh nevarnih klopov.

„Umirajoči ledenik“

Občina Flattach z županom Huberjem na čelu se že leta bori za ureditev smučarskega centra na ledeniku Wurtenkees pod 3100 m visokim Schareckom. Kljub nasprotovanju ljubiteljev naravnega okolja, še posebno Avstrijskega Alpenvereina, ki je že enkrat organiziral protestni pohod na Schareck, jutri 27. julija pa bo še enega, si je ta turistična občina vcepila v glavo, da bo prav ta ureditev smučarskih naprav z ogromno restavracijo za približno 600 oseb na območju ledenika velika smučarska atrakcija, ki bo rešila občino finančnih težav, saj so v ta projekt vložili že okrog 20 milijonov šilingov.

Kakor izgleda so se občani Flattacha, ki vidijo v realizaciji tega projekta velik turistični uspeh, le zagalopirali, kajti ledenik je iz leta v leto manjši in ima že predikat „umirajoči ledenik“. Župan Huber ima torej ogromne težave, saj ima proti sebi ogromno večino in ne nazadnje tudi deželno oblast, ki vidijo v tem projektu negativen poseg v naravo (onesnaženje vodnih virov) in ne nazadnje tudi nerentabilnost tega projekta. Res je, da Koroška nima nobenega smučarskega centra, kjer bi bilo možno smučati tudi poleti, zato je bil to povod, da bi tudi Koroška prišla do takšne pridobitve, kot jo imata Solnograška in Tirolska.

Verjetno gre tu za podobno (prestižno) zadevo kot je Zwentendorf - brez njiu pa bi se svet gotovo ne podr.

Slovenji Plajberk

Tokrat se iz Slovenjega Plajberka oglašamo z žalostno novico: Smrt pač ne pozna počitka. Vedno znova trga iz naše srede rojake, ki so v našem kraju globoko pognali svoje korenine.

20. julija smo na pokopališču pri Šentlenartu v Brodeh pospremili k zadnjemu počitku Uršulo Tschaschel, rojeno Kuhar, umrla je v 80. letu starosti. Pokojnica je v svojem domačem kraju in širši okolici bila zelo priljubljena, zato je prišlo mnogo žalnih gostov, da ji izkažejo poslednjo čast.

Pogrebno svečanost je opravil domači župnik Jančar, pri odprtem grobu pa se je od pokojnice poslovil v imenu slovenskih organizacij Feliks Wieser starejši. Slednji se je Uršuli Tschaschel zahvalil za njeno zvestobo do slovenskega naroda, kateremu je ostala zvesta vse do njene smrti. Wieser pa se je pokojnici posebno zahvalil za njeno podporo ujetnikom, ki so med vojno morali kopati ljubljanski predor. Zahvalil pa se ji je tudi za nesebično podporo partizanom, ki so se v teh krajih borili proti fašizmu. S tem je Uršula Tschaschel prispevala svoj delež k zmagi nad fašizmom, je poudaril Wieser.

Uršulo Tschaschel, ki je tako ljubila svojo rodno zemljo in slovenski narod, bomo ohranili v trajnem spominu. Naj ji bo domača zemlja lahka.

Berite in širite

Slovenski VESTNIK